

综合性教科书

Diagnostika v čínské medicíně

Obsáhlý průvodce

Giovanni Maciocia

Předmluvu napsal
Julian Scott

中医诊断学

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována, uložena v rešeršním systému nebo dále předávána, a to v jakémkoliv formě, jakýmkoliv způsobem, elektronicky, mechanicky, kopírováním, nahráváním a podobně, bez předchozího písemného souhlasu vydavatele. Osoba, která by učinila jakékoliv neoprávněné kroky v souvislosti s touto publikací, může být vystavena trestnímu stíhání a vymáhání náhrady za způsobenou újmu.

Giovanni Maciocia má právo být označen za autora tohoto díla a jeho právo je jím uplatňováno v souladu se zákonem o autorských právech, projektech a patentech z roku 1988.

The right of Giovanni Maciocia to be identified as author of this book has been asserted by him in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Toto dílo *Diagnostika v čínské medicíně*, **1. vydání** od **Giovanniho Maciocii, CAC (Nan-ťing)**, ISBN 978-0-443-026448-7, je vydáno základě dohody s Elsevier Limited.

This edition of *Diagnosis in Chinese Medicine*, **1st edition** by **Giovanni Maciocia, CAC (Nanjing)**, ISBN 978-0-443-026448-7, is published by arrangement with Elsevier Limited.

Poznámka

Znalosti v oboru lékařství se neustále mění. Je nutno dodržovat standardní bezpečnostní opatření, nicméně s rozšiřováním našich znalostí díky novému výzkumu a klinickým zkušenostem může být nutné nebo vhodné zavádět v léčbě a lékové terapii změny. Čtenářům je doporučeno kontrolovat nejaktuálnější informace o přípravcích poskytované výrobcí všech jednotlivých podávaných léčiv a ověřovat doporučené dávkování, způsob a dobu jejího trvání podávání a kontraindikace. Za určení dávkování a nejlepší léčby každého jednotlivého pacienta odpovídá praktik, opírající se o své zkušenosti a o poznání pacienta. Ani vydavatel, ani autor nepřijímají žádnou odpovědnost za žádné poškození zdraví ani škody způsobené osobám nebo na majetku v důsledku použití této publikace.

Publikování inzerce nezakládá ze strany vydavatele záruku nebo potvrzení kvality nebo hodnoty propagovaných produktů nebo služeb v těchto materiálech popisovaných nebo prohlášení nebo nároků učiněných inzerenty s ohledem na tyto produkty nebo služby.

Fotografie a ilustrace jsou součástí textu autora, v opačném případě je zdroj součástí jejich popisku.

Odborná korektura MUDr. Jiří Mařádek

Odborná konzultace Jan Hájek

Sinologický poradce Zuzana Drahovzalová

Text copyright © Giovanni Maciocia, 2004

This edition copyright © Elsevier Limited, 2004

Překlad © Ing. Martina Brunnerová, 2015

© Nakladatelství ANAG, 2015

ISBN 978-80-7263-918-2

OBSAH

Předmluva	35
Úvodní slovo	37
Poděkování	41
Poznámka k překladu čínských pojmů	43
Jak používat tuto knihu	45
Rejstřík symptomů a příznaků	49
Seznam zkratk	53

1. DÍL

DIAGNOSTIKA POZOROVÁNÍM 55

ÚVOD 55

Vztah mezi pěti smysly, devíti otvory a vnitřními orgány	56
Vztah mezi různými oblastmi obličeje a vnitřními orgány	56
Vztah mezi pěti tkáněmi a vnitřními orgány	57
Vztah mezi pěti místy transportu čchi a jinovými orgány	58
Projevy pěti jinových orgánů	58
Dvanáct oblastí na pokožce	58

1. ČÁST

POZOROVÁNÍ TĚLA, MYSLI A PLETI 61

ÚVOD 61

Souvztažnost mezi jednotlivou částí a celkem	61
Pozorování konstitučních znaků	63

1. KAPITOLA

POZOROVÁNÍ TVARU POSTAVY, FYZICKÉHO VZEŘENÍ A CHOVÁNÍ 65

ÚVOD 65

KLASIFIKACE TVARU POSTAVY

PODLE JIN A JANGU 66

Tvar postavy s hojností jangu	66
Tvar postavy s hojností jin	67
Tvar postavy s nedostatkem jangu	68
Tvar postavy s nedostatkem jin	68
Tvar postavy s rovnováhou jin a jangu	69

KLASIFIKACE TVARU POSTAVY

PODLE PĚTI PRVKŮ 69

Dřevěný typ	69
Ohnivý typ	70
Zemský typ	71
Kovový typ	72
Vodní typ	73
Klinická aplikace typů podle pěti prvků	74

KLASIFIKACE TVARU POSTAVY PODLE PRENATÁLNÍCH A POSTNATÁLNÍCH VLVIVŮ 75

Tvar postavy se silnou prenatální konstitucí	75
Tvar postavy se slabou prenatální konstitucí	77
Tvar postavy se silnou postnatální čchi	77
Tvar postavy se slabou postnatální čchi	78

KLASIFIKACE PODLE TĚLESNÉ STAVBY 79

Robustní typ	79
Kompaktní typ	79
Svalový typ	80
Hubený typ	80
Otlý typ	81

KLASIFIKACE TVARU POSTAVY PODLE SNÁŠENLIVOSTI LÉKŮ A TOLERANCE BOLESTI 81

Tvar postavy ukazující na vysokou snášenlivost léků a toleranci bolesti	81
Tvar postavy ukazující na nízkou snášenlivost léků a toleranci bolesti	82

2. KAPITOLA

POZOROVÁNÍ MYSLI, DUCHA A EMOCÍ 83

ÚVOD 83

TŘI ASPEKTY DUCHA 84

Ztělesnění ducha	84
Vitalita ducha	84
Záře ducha	85

TŘI STAVY DUCHA 85

Silný duch	85
Slabý duch	85
Falešný duch	86

DUCHA A KONSTITUCE 86

Silný duch a silná konstituce	86
Slabý duch a slabá konstituce	87

Slabý *duch* a silná konstituce 87
 Silný *duch* a slabá konstituce 87

DUCH A EMOCE 87

Oči 87
 Pleť 88
 Jazyk 88

3. KAPITOLA

POZOROVÁNÍ BARVY PLETI 89

ÚVOD 89

HOSTITELSKÉ A HOSTUJÍCÍ BARVY 90

Hostitelské barvy 90
 Hostující barvy 90
 Klinický význam 91

POZOROVÁNÍ RŮZNÝCH ASPEKTŮ BARVY PLETI 91

Povrchová nebo hluboká barva 92
 Zřetelná nebo skrytá barva 92
 Rozptýlená nebo koncentrovaná barva 93
 Řídká nebo hustá barva 93
 Barva s leskem nebo bez lesku 94
 Souhlasná nebo protichůdná barva 94
 Prognóza podle barvy pleti 96
 Změny barvy pleti v průběhu nemoci 98
 Barvy pleti a emoce 99

BARVY PLETI 99

Normální barva pleti 99
 Bílá barva pleti 100
 Sinalá barva pleti 101
 Žlutá barva pleti 101
 Červená barva pleti 103
 Namodralá/nazelenalá barva pleti 104
 Tmavá barva pleti 105
 Nachová barva pleti 106

4. KAPITOLA

POZOROVÁNÍ POHYBŮ TĚLA 107

HLAVA 107

Třes hlavy 107
 Ztuhlost krku 108

OBLIČEJ 108

Zešíkmení očí a úst 108
 Obrna obličeje (Bellova paréza) 108
 Tik v obličeji 109

KONČETINY A TĚLO 109

Ochrnutí 109
 Třes nebo spasticita končetin 110
 Záškuby svalů 111
 Opistotonus 111
 Kontraktury končetin 111
 Hemiplegie 112
 Třes rukou 112
 Třes nohou 112
 Kontraktury prstů 113

2. ČÁST

POZOROVÁNÍ ČÁSTÍ TĚLA 115

ÚVOD 115

5. KAPITOLA

POZOROVÁNÍ HLAVY, OBLIČEJE A VLASŮ 117

HLAVA 117

Suchá pokožka hlavy 117
 Zarudnutí a bolest pokožky hlavy 117
 Třes hlavy 118
 Otok celé hlavy 118
 Nežity na pokožce hlavy 118
 Vřídky na pokožce hlavy 118
 Vřídky v oblasti bradavkového výběžku kosti
 spánkové 118
 Oděrky na pokožce hlavy 118
 Hlava naklánějící se k jedné straně 118
 Hlava zaklánějící se dozadu 118
 Pozdní uzavření fontanel 118

OBLIČEJ 118

Akné 119
 Vyrážka s pupínky/skvrnami 119
 Otok obličeje 119
 Otok a zarudnutí obličeje 119
 Otok, zarudnutí a bolest tváří 119
 Vřídky pod jařmovým obloukem 119
 Vrásky v obličeji 119
 Zešíkmení očí a úst 119

VLASY 119

Vypadávání vlasů 120
 Alopecie 120
 Suché a lámavé vlasy 120
 Mastné vlasy 121
 Předčasné šedivění vlasů 121
 Lupy 121

6. KAPITOLA

POZOROVÁNÍ OČÍ 123

ÚVOD 123

DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ OČI 124

VZTAH MEZI VNITŘNÍMI ORGÁNY A OČIMA 124

Oči a *játra* 124
 Oči a *ledviny* 124
 Oči a *srdce* 125
 Oči a *žaludek a slezina* 125
 Oči a *žlučník* 125
 Oči a *močový měchýř* 125
 Oči a *tenké střevo* 126
 Pět koleček 126
 Osm obvodů 127
 Oční systém 127

ASPEKTY POZOROVÁNÍ OČÍ 128

Lesk očí 128

Ovládání očí	128
Normální oči	128
POZOROVÁNÍ PATOLOGICKÝCH PŘÍZNAKŮ OČÍ	128
Abnormální barva	128
Další znaky	130
Zapadlé oční bulvy	130
7. KAPITOLA	
POZOROVÁNÍ NOSU	135
ÚVOD	135
DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ NOS	135
VZTAH MEZI NOSEM A VNITŘNÍMI ORGÁNY	136
ABNORMÁLNÍ BARVA	137
Bledá	137
Žlutá	137
Červená	137
Namodralá/nazelenalá	137
Rudě nachová	137
Tmavá	138
OTEKLÝ NOS	138
CHVĚJÍCÍ SE NOSNÍ KRÍDLA (ZEVNĚJŠEK CHRÍPI)	138
SUCHÉ NOSNÍ DÍRKY	138
KRVÁCENÍ Z NOSU	138
POLYPY	138
VŘÍDKY NA NOSE	138
PUPÍNKY NA NOSE	138
8. KAPITOLA	
POZOROVÁNÍ RTŮ, ÚST, PATRA, ZUBŮ, DÁSNÍ A PHILTRA	141
DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ ÚSTA A RTY	141
RTY	142
Abnormální barva	142
Suché nebo popraskané rty	144
Oloupané rty	144
Oteklé rty	144
Chvějící se rty	144
Vpáčené rty	144
Povolené rty	144
ÚSTA	144
Opary	144
Popraskané koutky úst	145
Afty	145
Otevřená ústa	145
Zešikmení úst	145
Slintání z koutků úst	146
PATRO	146
Abnormální barva	146

ZUBY A DÁSNĚ	147
Zuby	147
Dásně	148
PHILTRUM	149
Ploché philtrum	150
Strnule vyhlížející philtrum	150
Abnormální barva	150
9. KAPITOLA	
POZOROVÁNÍ UŠÍ	151
ÚVOD	151
DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ UŠI	151
VELIKOST UŠÍ	152
Velké uši	152
Malé uši	152
Oteklé uši	153
Svráštělé uši	153
SUCHÝ A SVRAŠTĚLÝ VNĚJŠÍ ZÁVIT	153
BOLÁKY NA UCHU	153
BRADAVICE NA UCHU	153
ABNORMÁLNÍ BARVA	153
Žlutý vnější závit	153
Bledý vnější závit	153
Namodralý/nazelenalý (qing) vnější závit	153
Tmavý vnější závit	153
Zarudlý vnější závit	153
Zarudlá zadní strana ucha	154
Otok a zarudnutí prohlubně na boltci	154
ROZŠÍŘENÉ KREVŇNÍ CÉVY NA UCHU	154
NADMĚRNÁ TVORBA UŠNÍHO MAZU	154
VÝTOK Z UŠÍ	154
10. KAPITOLA	
POZOROVÁNÍ HRDLA A KRKU	155
DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ HRDLO A KRK	155
HRDLO	156
Zarudnutí hrdla	156
Struma	156
Pulzování karotické tepny	156
Pozorování hrtanu	156
Oteklé krční mandle	157
Abnormální barva krčních mandlí	157
KRK	158
Délka krku	158
Ztuhlost krku	158
Měkký krk	159
Nachýlený krk	159
Šířka krku	159
Oteklé krční uzliny	160

11. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ ZAD** 161

DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ ZÁDA 161

ATROFIE SVALŮ PODÉL PÁTEŘE 162

ZTUHLOST SPODNÍ ČÁSTI ZAD 162

ANOMÁLIE ZAKŘIVENÍ PÁTEŘE 162

Páteř ohnutá dopředu 162

Skolióza 162

Nadměrná lordóza 163

Nadměrná kyfóza 163

Vyrovnání křivky bederní páteře 164

Vychýlení páteře 164

PŘÍZNAKY NA POKOŽCE 164

Pupínky na zádech 164

Puchýřky ve spodní části zad 165

Suchost a zarudnutí pokožky spodní části zad 165

Žluté zbarvení spodní části zad 165

Skrvny na pokožce ve spodní části zad 165

Nežity v bodě BL23 *shenshu* 165

Pupínky nebo neštovičky na hýždích 165

12. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ PRSŮ U ŽEN** 167

ÚVOD 167

DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ PRSY 167

VELIKOST PRSŮ 168

Malé prsy 168

Napětí prsů 168

Oteklé prsy 168

Zarudnutí a otok prsů 168

BULKY V PRSECH 168

ABNORMALITY BRADAVEK 170

Mléčný výtok z bradavek 170

Lepkavý žlutý výtok z bradavek 170

Krvavý výtok z bradavek 170

Vpáčené bradavky 170

Popraskané bradavky 171

KŮŽE PŘIPOMÍNÁJÍCÍ POMERANČOVOU
KŮRU 171**13. KAPITOLA****POZOROVÁNÍ SRDEČNÍCH ÚDERŮ** 173

ÚVOD 173

SRDEČNÍ ÚDERY POSUNUTÉ SMĚREM DOLŮ 174

SRDEČNÍ ÚDERY POSUNUTÉ SMĚREM
NAHORU 174SRDEČNÍ ÚDERY POSUNUTÉ SMĚREM
DOLEVA 174SRDEČNÍ ÚDERY POSUNUTÉ SMĚREM
DOPRAVA 174SRDEČNÍ ÚDERY POD MEČOVITÝM VÝBĚŽKEM
KOSTI HRUDNÍ 174**14. KAPITOLA****POZOROVÁNÍ RUKOU** 175

ÚVOD 175

ABNORMÁLNÍ BARVA 175

Bledé ruce 175

Zarudlý hřbet rukou 175

Červené dlaně 175

ŽILKY NA BŘÍŠKU PALCE 176

ATROFIE BŘÍŠKA PALCE 176

ATROFIE SVALŮ NA HŘBETECH RUKOU 176

TŘES RUKOU 176

PLÍSEŇ (DERMATOFYTÓZA) 176

PRSTY 176

Kontraktury prstů 176

Lžičkovité prsty 177

Tenké, zašpičatělé prsty 177

Oteklé prsty 177

Popraskané prsty 178

Ztlustělé prsty připomínající zámotky 178

Svraštělé a vráscité prsty 178

DEFORMOVANÉ KLOUBY PRSTŮ 178

DLANĚ 178

Suché, popraskané, loupající se dlaně 178

Zpoceně dlaně 178

Čáry v dlaních 179

15. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ NEHTŮ** 183

ÚVOD 183

POVRCHOVÉ ABNORMALITY 183

Rýhované nehty 183

Brázdy v nehtech 183

Tenké a křehké nehty 184

Ztlustění nehtů 184

Hrubé a tlusté nehty 184

Suché a křehké nehty 184

Suché a ztlustělé nehty 184

Popraskané nehty 184

Olupující se nehty 184

POKROUCENÉ NEHTY 185

STOČENÉ NEHTY 185

ODLUČUJÍCÍ SE NEHTY 185

ABNORMÁLNÍ BARVA 185

- Nehty s bílými skvrnami 185
- Bledě bílé nehty 185
- Matně bílé nehty 185
- Červené nehty 185
- Žluté nehty 185
- Namodralé/hazelenalé nehty 185
- Tmavé nehty 186
- Nafialovělé nehty 186

LUNULY 186**SOUVZTAŽNOST NEHTŮ A ORGÁNOVÝCH SYSTÉMŮ 186**

- Palec 187
- Ukazovák 187
- Prostředník 187
- Prsteník 187
- Malík 188

16. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ HRUDNÍKU A BŘICHA 189****HRUDNÍK 189**

- Vystouplý hrudník 190
- Propadlý hrudník 190
- Vystouplá kost hrudní 190
- Propadlý hrudník na jedné straně 190
- Vystouplý hrudník na jedné straně 191
- Gynekomastie 191

BŘICHO 191

- Velikost břicha 192
- Útvary v břiše 192
- Příznaky na pupku 193
- Příznaky na pokožce 193

17. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ GENITÁLÍ 195****DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ GENITÁLIE 195****PUBICKÉ OCHLUPENÍ 196**

- Ztráta pubického ochlupení 196
- Nadměrné pubické ochlupení 196

PENIS 196

- Zarudnutí a otok žaluďu penisu 196
- Vředy na penisu 196
- Peyroniova nemoc 196
- Priapismus 196
- Měkký a ochablý penis 196
- Dlouhý penis u dětí 196

ŠOUREK 197

- Svráštělý šourek 197
- Volný šourek 197
- Šourek povolený na jedné straně 197
- Oteklý šourek 197
- Oteklý a mokvající šourek 197
- Abnormální barva 197

VULVA (LŮNO) A VAGÍNA 197

- Boláky na vulvě 197
- Leukoplakie 197
- Otok vulvy 197
- Výhřez pochvy 197

18. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ ČTYŘ KONČETIN 199****ÚVOD 199****ATROFIE ČTYŘ KONČETIN 199****OCHABLOST ČTYŘ KONČETIN 200****ZTUHLOST ČTYŘ KONČETIN 200****OCHRUTÍ ČTYŘ KONČETIN 200****POHYBY KONČETIN 201**

- Kontraktury čtyř končetin 201
- Křeče čtyř končetin 201
- Třes nebo spasticita čtyř končetin 202

OTOK ČTYŘ KONČETIN 202**OTOK KLOUBŮ ČTYŘ KONČETIN 203****19. KAPITOLA****POZOROVÁNÍ NOHOU 205****PŘÍZNAKY NA NOHOU 205**

- Otok 205
- Atrofie 206
- Ochrnutí 206
- Křivé nohy 206

CHŮZE 207

- Překotná chůze 207
- Nestabilní chůze 207
- Potácivá chůze 207
- Čapí chůze 207
- Šouravá chůze 207

20. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ VÝMĚŠKŮ 209****ÚVOD 209****VYKAŠLÁVANÉ HLENY 209****VÝTOK Z NOSU 210****POT 210****STOLICE 210**

- Barva 210
- Konzistence 211
- Tvar 211

MOČ 211**MENSTRUÁČNÍ KREV 212**

- Barva 212
- Konzistence 212

POŠEVNÍ VÝTOK 212

- Barva 212
- Konzistence 213
- Očistky 213

21. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ KŮŽE** 215**ÚVOD** 215

- Vrstvy kůže 215
- Typy kožních lézí 216

KŮŽE A VNITŘNÍ ORGÁNY 216

- Kůže a *plíce* 216
- Kůže a *žaludek a slezina* 218
- Kůže a *ledviny* 218
- Kůže a *játra* 219
- Kůže a *srdce* 219
- Kůže a spojnice drah 219

PŘÍZNAKY NA KŮŽI 220

- Barva kůže 220
- Povrch kůže 221
- Kůže předloktí (na vnitřní straně) 222
- Prostor mezi kůží a svaly (*couli*) 222
- Tělesné ochlupení 222
- Skvrny, pupínky, puchýřky a neštovičky 222
- Suchá pokožka 224
- Mastná pokožka 224
- Otok kůže 225
- Šupinatění 225
- Kožní oděrky 225
- Vyrážky 225
- Praskliny 226
- Kožní vředy 226
- Dermografismus 227

KOŽNÍ CHOROBY 227

- Ekzém 227
- Akné 228
- Lupénka 229
- Kopřivka 230
- Névy 231
- Maligní melanom 232
- Mykóza 232
- Kvasinková infekce 233
- Opar (herpes simplex) 234
- Pásový opar (herpes zoster) 234
- Bradavice 235
- Růžovka 235

22. KAPITOLA**POZOROVÁNÍ U DĚTÍ** 237**ÚVOD** 237**PLEŤ** 237

- Červená 237
- Žlutá 237

- Bledá 238
- Namodralá/nazelenalá 238

OTVORY 238

- Oči 238
- Uši 238
- Nos 238
- Ústa 239
- Močová trubice a řitní otvor 240

TĚLESNÉ POHYBY 240**PÁTEŘNÍ SVALY** 240**UKAZOVÁK** 240

- Žilky na ukazováku 240
- Rýhy na ukazováku 241

KOŘEN NOSU 245**3. ČÁST****DIAGNOSTIKA PODLE JAZYKA** 247**ÚVOD** 247**23. KAPITOLA****DIAGNOSTIKA PODLE JAZYKA** 249**PODMÍNKY PRO VYŠETŘENÍ JAZYKA** 249

- Osvětlení 249
- Techniky pozorování jazyka 249
- Vnější faktory ovlivňující barvu jazyka 250

OBLASTI JAZYKA 250**KLINICKÝ VÝZNAM JAZYKA** 252

- Barva těla jazyka 252
- Tvar těla jazyka 252
- Povlak jazyka 253
- Duch jazyka 253

24. KAPITOLA**BARVA TĚLA JAZYKA** 255**DUCH JAZYKA** 255**BARVY TĚLA JAZYKA** 255

- Bledý jazyk 256
- Červený jazyk 256
- Fialový jazyk 258

ŽILKY POD JAZYKEM 259**25. KAPITOLA****TVAR TĚLA JAZYKA** 261**ÚVOD** 261**TENKÝ JAZYK** 261**OTEKLÝ JAZYK** 262

ČÁSTEČNĚ OTEKLÝ JAZYK 262

ZTUHLÝ JAZYK 262

OCHABLÝ JAZYK 262

DLOUHÝ JAZYK 263

KRÁTKÝ JAZYK 263

ROZPRASKANÝ JAZYK 263

VYCHÝLENÝ JAZYK 264

POHYBUJÍCÍ SE JAZYK 264

TŘESOUcí SE JAZYK 264

JAZYK S OTISKY ZUBŮ 265

26. KAPITOLA

POVLAK JAZYKA 267

FYZIOLOGIE POVLAKU JAZYKA 267

KLINICKÝ VÝZNAM POVLAKU JAZYKA 267

PŘÍTOMNOST NEBO NEPŘÍTOMNOST
POVLAKU 268

POVLAK S KOŘENEM NEBO BEZ KOŘENE 268

TLOUŠŤKA POVLAKU 269

ROZLOŽENÍ POVLAKU 269

VLHKOST POVLAKU 269

STRUKTURA POVLAKU 269

Lepkavý povlak 269

Kluzký povlak 270

Plísňovitý povlak 270

POVLAK JAZYKA U NEMOCÍ Z VNĚJŠÍHO
NAPADENÍ 270

27. KAPITOLA

OBRAZY JAZYKA PŘI RŮZNÝCH SYNDROMECH 271

JAZYK PŘI NEDOSTATKU ČCHI 271

JAZYK PŘI NEDOSTATKU JANGU 271

JAZYK PŘI NEDOSTATKU KRVE 272

JAZYK PŘI NEDOSTATKU JIN 272

JAZYK PŘI HLENU A VLHKOSTI 274

JAZYK PŘI HORKOSTI 274

JAZYK PŘI CHLADU 275

JAZYK PŘI STAGNACI ČCHI A STÁZE KRVE 275

JAZYK PŘI VNITŘNÍM VĚTRU 275

JAZYK PŘI VNĚJŠÍM NAPADENÍ VĚTREM 275

2. DÍL

DIAGNOSTIKA DOTAZOVÁNÍM 277

ÚVOD 277

28. KAPITOLA

ÚVOD 279

PODSTATA DIAGNOSTIKY DOTAZOVÁNÍM 279

POVAHA „SYMPTOMŮ“ V ČÍNSKÉ MEDICÍNĚ 280

Jazyk a pulz 281

UMĚNÍ DOTAZOVÁNÍ: KLADENÍ SPRÁVNÝCH
OTÁZEK 281

TERMINOLOGICKÉ PROBLÉMY
PŘI DOTAZOVÁNÍ 282

PACIENTOVY SLOVNÍ VÝRAZY 283

ÚSKALÍ, KTERÝM JE TŘEBA SE PŘI DOTAZOVÁNÍ
VYHNOUT 283

POSTUP DOTAZOVÁNÍ 284

ČASOVÉ ROZMEZÍ SYMPTOMŮ 285

SKLOUBENÍ DOTAZOVÁNÍ S POZOROVÁNÍM 285

URČENÍ SYNDROMŮ A DOTAZOVÁNÍ 286

DIAGNOSTIKA PODLE JAZYKA A PULZU:
SKLOUBENÍ S DOTAZOVÁNÍM 287

DESET TRADIČNÍCH OTÁZEK 290

Omezenost deseti tradičních otázek 292

Otázky na emocionální stav 293

Otázky na sexuální život 293

Otázky na hladinu energie 293

ŠESTNÁCT OTÁZEK 293

29. KAPITOLA

BOLEST 295

ÚVOD 295

OBLAST BOLESTI 297

POVAHA BOLESTI 297

Bolestivost 297

Bolest s pocitem těžkosti 297

Rozpínavá bolest 297

Bolest s pocitem plnosti 298

Bolest s pocitem prázdnoty 298

Bolest s pocitem chladu 298

Pálivá bolest 298

Kolikovitá bolest 298

Křečovitá bolest 298

Bolest s tísnivým pocitem 298

Bolest s pocitem nacpanosti 299

Tlaková bolest 299

Tahavá bolest 299

Řezavá bolest 299
 Pulzující bolest 299
 Vrtavá bolest 299
 Číhává bolest 299

ČASOVÝ ASPEKT BOLESTI 299

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ BOLEST 300

Tlak 300
 Teplota 300
 Jídlo a pití 300
 Vyprázdnění střev 300
 Pohyb a klid 300

BOLEST ORGÁNU OPROTI BOLESTI DRÁHY 301

30. KAPITOLA

JÍDLO A CHUŤ 303

ÚVOD 303

HLAVNÍ SYNDROMY PŘI SYMPTOMECH

TRÁVENÍ 304

Nedostatek čchi 304
 Stagnace čchi 304
 Protichůdný tok čchi 304
 Stáza krve 304
 Vlhkost 304
 Hlen 304
 Akumulace potravy 304

JÍDLO 305

CHUŤ K JÍDLU 306

Nadměrný hlad 306
 Odpor k jídlu 306
 Hlad při současné nechuti jíst 306

CHUŤ 307

NEVOLNOST A ZVRACENÍ 307

ŘÍHÁNÍ 308

NÁVRAT KYSELÉ NESTRÁVENÉ POTRAVY 309

31. KAPITOLA

STOLICE A MOČ 311

ÚVOD 311

STOLICE 312

Frekvence 312
 Konzistence 313
 Tvar 314
 Barva 314
 Zápach a zvuky 315
 Bolest břicha spojená s vyprazdňováním 316

MOČ 316

Frekvence 316
 Barva 316

Množství 316
 Potíže při močení 317
 Zákal 317
 Inkontinence 317
 Močení v noci 317
 Bolest 317
 Zápach 317

32. KAPITOLA

ŽÍŽEŇ A PITÍ 319

ÚVOD 319

ŽÍŽEŇ 320

SUCHO V ÚSTECH 321

UPŘEDNOSTŇOVÁNÍ HORKÝCH NEBO STUDENÝCH NÁPOJŮ 321

NEPŘÍTOMNOST ŽÍZNĚ 321

33. KAPITOLA

HLADINA ENERGIE 323

ÚVOD 323

HISTORICKÉ POZADÍ 324

SYNDROMY PŮSOBÍCÍ ÚNAVU 324

34. KAPITOLA

HLAVA 329

ÚVOD 329

BOLEST HLAVY 330

Nástup 330
 Časové hledisko 330
 Lokalizace 330
 Charakter bolesti 330
 Ulevující nebo zhoršující faktory 331
 Vnitřní a vnější původ 331

MOTÁNÍ HLAVY 336

MDLOBY 337

POCIT NA PRASKNUTÍ HLAVY 338

POCIT TĚŽKOSTI HLAVY 338

POCIT OTUPĚLOSTI V HLAVĚ 339

ŠUM V MOZKU 339

POCIT CHLADU V HLAVĚ 339

POCIT HORKA V HLAVĚ 340

NECITLIVOST/MRAVENČENÍ KŮŽE NA HLAVĚ 340

SVĚDĚNÍ KŮŽE VE KŤICI 341

35. KAPITOLA**OBLIČEJ 343****ÚVOD 343****OBLIČEJ 344**

Pocit horka v obličejí 344

Bolest v obličejí 344

Pocit necitlivosti/mravenčení v obličejí 345

NOS 345

Ucpaný nos 346

Svědění v nose 346

Kýchání 346

Rýma 347

Pobolívání nosu 347

Bolest v nose 347

Suché nosní dírky 348

Ztráta čichu 348

ZUBY A DÁSNĚ 348

Bolest zubů 349

Zanícené dásně 349

Krvácející dásně 349

Ustupující dásně 350

ÚSTA A RTY 350

Afty 350

Opary 351

JAZYK 351

Svědění na jazyku 351

Necitlivost jazyka 351

Bolest jazyka 351

36. KAPITOLA**HRDLO A KRK 353****ÚVOD 353****DRÁHY OVLIVŇUJÍCÍ HRDLO A KRK 354****HRDLO 354**

Bolení v krku 354

Sucho v hrdle 355

Šimrání v krku 355

Chrapot 355

Pocit překážky v hrdle 356

Oteklé a zarudlé krční mandle 356

KRK 357

Struma 357

Bolestivý nebo ztuhlý krk 358

37. KAPITOLA**TĚLO 359****ÚVOD 359****BOLENÍ CELÉHO TĚLA 359****BOLEST V KLOUBECH 360****BOLEST SPODNÍ ČÁSTI ZAD 360****NECITLIVOST/MRAVENČENÍ 361****SVĚDĚNÍ 361****ÚBYTEK HMOTNOSTI 361****OBEZITA 362****38. KAPITOLA****HRUDNÍK A BŘICHO 363****HRUDNÍK 363**

Kašel 364

Bolest hrudníku 365

Bolest v žebrech 366

Pocit tísně na hrudníku 366

Pocit horka v hrudníku 366

Vnímání bušení srdce 367

BŘICHO 367

Pocity 368

Lokalizace bolesti břicha 369

39. KAPITOLA**KONČETINY 377****ÚVOD 377****SLABOST KONČETIN 378****POTÍŽE PŘI CHŮZI (ATROFIE/OCHABLOST KONČETIN) 378****POCIT NAPĚTÍ V KONČETINÁCH 378****POCIT TĚŽKOSTI V KONČETINÁCH 378****SVALOVÁ BOLEST KONČETIN 379****NECITLIVOST/MRAVENČENÍ V KONČETINÁCH 379****BOLEST KLOUBŮ CELÉHO TĚLA 379****TŘES KONČETIN 380****HORNÍ KONČETINY 381**

Bolest ramene a neschopnost zvednout je 381

Bolest v lokti 382

Bolest rukou 382

Studené ruce 382

Horké ruce 383

Svědění rukou 383

Necitlivost/mravenčení rukou 383

Otok rukou 383

DOLNÍ KONČETINY 383

Bolest v kyčli 383

Bolest ve stehně 384

Bolest kolenou 384

Slabá kolena 384

Křeče v lýtkách 384

Studené nohy 384

Bolest chodidel 384
 Otok chodidel 385
 Bolest plosek nohou 385
 Pocit pálení plosek nohou 385

40. KAPITOLA

SPÁNEK 387

ÚVOD 387

NESPAVOST 388

DIVOKÉ SNY 389

CHOROBNÁ SPAVOST 389

41. KAPITOLA

POCENÍ 391

ÚVOD 391

KLINICKÝ VÝZNAM POCENÍ 392

Povrchové syndromy 392
 Vnitřní syndromy 392

PATOLOGIE POCENÍ 392

KLASIFIKACE POCENÍ 393

Oblast těla 393
 Denní doba 393
 Chorobný stav 393
 Kvalita potu 393

ABSENCE POCENÍ 393

42. KAPITOLA

UŠI A OČI 395

UŠI 395

Ušní šelesty 396
 Ztráta sluchu 397
 Bolest v uších 397
 Svědění v uších 397

OČI 397

Bolest očí 398
 Svědění očí 399
 Pocit napětí v očích 399
 Slzící oči 400
 Suché oči 400
 Rozmazané vidění 400

43. KAPITOLA

POCIT CHLADU, POCIT HORKA A HOREČKA 401

ÚVOD 401

POCIT CHLADU 402

Pocit chladu u vnitřních stavů 403
 Pocit chladu u stavů z vnějších napadení 405
 Jak rozlišovat mezi vnějšími a vnitřními příčinami pocitu chladu 406

SOUČASNÝ POCIT CHLADU A HOREČKA

U VNĚJŠÍCH STAVŮ 407

Větrný chlad a větrná horkost 409
Letní vedro 410
Vlhká horkost 410
Suchá horkost 410

STŘÍDAJÍCÍ SE POCIT CHLADU A POCIT

HORKA 410

POCIT HORKA Z VNITŘNÍCH PŘÍČIN 411

VNITŘNÍ HOREČKA 412

Akutní horečka 412
 Chronická horečka 414

HORKOST PĚTI SRDCÍ 416

PROTICHŮDNÉ POCITY CHLADU A HORKA

U VNITŘNÍCH STAVŮ 416

Současný nedostatek jin *ledvin* a *jangu ledvin* 416
 Nedostatek *krve s prázdnou horkostí* 416
 Disharmonie *ústřední dráhy* 416
 Jinový *oheň* 417

44. KAPITOLA

PSYCHICKÉ A EMOCIONÁLNÍ SYMPTOMY 419

ÚVOD 419

DEPRESE 420

Definice deprese 420
 Diagnostika deprese 421
 Deprese v čínské medicíně 421
 Syndromy při depresi 422

STRACH/ÚZKOST 424

PODRÁŽDĚNOST/HNĚV 425

OBAVY/PŘÍLIŠNÉ PŘEMÝŠLENÍ 426

SMUTEK/ŽAL 427

PŘÍLIŠNÁ RADOST 428

DUŠEVNÍ NEKLID 428

45. KAPITOLA

SEXUÁLNÍ SYMPTOMY 431

ÚVOD 431

MUŽI 432

Impotence 432
 Ztráta libida 432
 Předčasná ejakulace 433
 Noční výrony semene 433
 Únava a motání hlavy po ejakulaci 433

ŽENY 433

Ztráta libida 433
 Bolest hlavy záhy po orgasmu 434

46. KAPITOLA**ŽENSKÉ SYMPTOMY 435**

ÚVOD 435

GYNEKOLOGICKÁ ANAMNÉZA 436

SYMPTOMY PRSŮ 437

Prsní bulky 437

Premenstruační napětí prsů 438

MENSTRUACE 438

Síla krvácení 439

Barva 440

Konzistence 440

Cyklus 440

První menstruace 441

Menopauza 441

Bolest 441

Premenstruační symptomy 443

Další symptomy objevující se v období kolem menstruace 445

TĚHOTENSTVÍ A POROD 445

Plodnost 445

Potrat a umělé přerušování těhotenství 446

Porod 448

Kojení 448

POŠEVNÍ VÝTOK 448

47. KAPITOLA**DĚTSKÉ SYMPTOMY 449**

ÚVOD 449

MATČINO TĚHOTENSTVÍ 449

POROD 450

PROBLÉMY PO NAROZENÍ 450

DĚTSKÉ NEMOCI 450

SYMPTOMY TRÁVENÍ 450

OČKOVÁNÍ 450

SYMPTOMY DÝCHACÍCH CEST A BOLEST UŠÍ 450

Kašel a sípot 451

Bolest v uších 451

Chronický katar 451

SPÁNEK 451

POMALÝ VÝVOJ 451

48. KAPITOLA**DIAGNOSTIKA PŘÍČIN NEMOCÍ 453**

ÚVOD 453

SPOLUPŮSOBENÍ PŘÍČIN NEMOCÍ 454

Spolupůsobení poranění s podnebí 454

Spolupůsobení slabé dědičné konstituce

se stravováním 454

Spolupůsobení emocionálních problémů

v pubertě s přepracováním 454

Spolupůsobení slabé dědičné konstituce srdce

s emocionálními problémy 455

PĚT FÁZÍ ŽIVOTA 455

Dětství 455

Dospívání 455

Mladý dospělý věk 455

Střední věk 456

Stáří 456

PŘÍČINY NEMOCÍ 457

Dědičnost 457

Emoce 458

Přepracování 465

Stravování 465

Podnebí 466

Poranění 467

Léky včetně vakcín 467

Přílišná sexuální aktivita 468

3. DÍL**DIAGNOSTIKA POHMATEM 469**

ÚVOD 469

49. KAPITOLA**DIAGNOSTIKA PODLE PULZU 471**

ÚVOD 472

„DEVĚT OBLASTÍ“ PULZU PODLE VNITŘNÍ KNIHY
ŽLUTÉHO CÍSAŘE 473

PULZ V KNIZE SLOŽITÝCH OTÁZEK 473

TŘI POZICE PULZU 474

PŘIŘAZENÍ POZIC PULZU JEDNOTLIVÝM
ORGÁNŮM 475

Pozice orgánů na pulzu 475

Sladění různých přiřazení pulzu 480

TŘI ÚROVNĚ 483

METODY ODEBÍRÁNÍ PULZU 484

Časové hledisko 484

Poloha paže 484

Srovnání dechu 484

Umístění prstů 484

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ PULZ 486

Roční období 487

Pohlaví 487

Věk 488

Tělesná stavba 488

Menstruace 488

Těhotenství 488
Fangguanmai a xiefeimai 488

ATRIBUTY NORMÁLNÍHO PULZU 489

Duch 489
Žaludeční čchi 489
 Kořen 489

POKYNY PRO INTERPRETACI PULZU 491

Pohmat pulzu jakožto celku třemi prsty 491
 Pohmat ducha, *žaludeční čchi* a kořene 491
 Pohmat tří pozic nejprve najednou
 a poté jednotlivě 492
 Pohmat tří úrovní 492
 Pohmat celkové kvality pulzu, pokud existuje 492
 Pohmat kvality pulzu, síly a úrovně každé jednotlivé
 pozice pomocí posouvání a tlaku prstů 493
 Počítání tepové frekvence 493

KLINICKÁ APLIKACE DIAGNOSTIKY

PODLE PULZU 493

Pulz je často rozhodující při definitivním potvrzení
 diagnózy 494
 Pulz je nezbytný pro rozlišení prázdnoty
 a nadbytku 494
 Pulz je nezbytný pro určení principu léčby 495
 Pulz u emocionálních problémů 495
 Pulz jako indikátor problémů jednotlivých orgánů 496
 Pulz jako indikátor srdečních problémů 496
 Pulz nemusí nutně odrážet všechny aspekty
 disharmonie 497
 Pulz ukazuje disharmonie nespojené
 s projevujícími se syndromy 498
 Pulz může ukazovat na vespod ležící prázdnotu
 za nepřítomnosti symptomů 498
 Pulz u nádorového onemocnění 499

SKLOUBENÍ DIAGNOSTIKY PODLE PULZU

A PODLE JAZYKA 500

Čchi a krev 500
 Časový faktor 500
 Když je pulz rychlý a jazyk není červený 500
 Když je pulz pomalý a jazyk je červený 500
 Diagnostika podle pulzu podrobněji
 doplňuje diagnostiku podle jazyka 500

LIMITY DIAGNOSTIKY PODLE PULZU 501

Subjektivnost 501
 Podléhání krátkodobým vlivům 501

50. KAPITOLA

KVALITY PULZU 503

ÚVOD 503

POHMAT A IDENTIFIKACE KVALITY PULZU 504

OSM ZÁKLADNÍCH KVALIT PULZU 505

Plovoucí 505
 Hluboký 507
 Pomalý 508

Rychlý 510
 Prázdný 512
 Plný 513
 Hladký 514
 Zadržávající 515

PULZY PRAZDNEHO TYPU 517

Slabý 517
 Tenký 518
 Nepatrný 518
 Měkký (slabý-plovoucí) 519
 Krátký 520
 Stvolovitý 520
 Kožený 521
 Skrytý 521
 Rozptýlený 522

PULZY PLNEHO TYPU 523

Strunovitý 523
 Napružený 524
 Vlnovitý 525
 Velký 527
 Pevný 527
 Dlouhý 528
 Čilý 529

PULZY S NEPRAVIDELNOSTMI VE FREKVENCÍ NEBO RYTMU 529

Uzlíkovitý 529
 Chvatný 530
 Prudký 531
 Přerušovaný 531
 Zpomalený 532

TŘI NETRADIČNÍ KVALITY PULZU 533

Nepravidelný 533
 Stagnující 534
 Smutný 534

KLASIFIKACE KVALIT PULZU 535

Osm základních skupin kvalit pulzu 535
 Různé aspekty pro klasifikaci kvalit pulzu 535
 Klasifikace kvalit pulzu podle syndromů *čchi*, *krve*
 a tělních tekutin 536
 Klasifikace kvalit pulzu podle osmeré osnovy 536
 Klasifikace kvalit pulzu podle syndromů
 na základě šesti oddílů 537
 Klasifikace kvalit pulzu podle syndromů
 na základě čtyř vrstev 537
 Klasifikace kvalit pulzu podle syndromů *trojitého*
ohříváče 537

TERMINOLOGIE 537

POZICE PULZU PODROBNĚ 537

Levá distální pozice (*srdce*) 537
 Levá prostřední pozice (*játra*) 540
 Levá proximální pozice (*ledviny*) 541
 Pravá distální pozice (*plíce*) 542
 Pravá prostřední pozice (*žaludek a slezina*) 543
 Pravá proximální pozice (*tenké střevo a ledviny*) 545

KVALITY PULZU UKAZUJÍCÍ
NA NEBEZPEČNÝ STAV 545

VLIV LÉČIV NA PULZ 546

51. KAPITOLA

VYŠETŘOVÁNÍ ČÁSTÍ TĚLA POHMATEM 549

ÚVOD 549

**VYŠETŘOVÁNÍ POHMATEM V OBLASTI HRUDNÍKU
A BŘICHA 550**

Vyšetřování pohmatem v oblasti hrudníku 552

Vyšetřování pohmatem v oblasti břicha 553

VYŠETŘOVÁNÍ KŮŽE POHMATEM 556

Kůže těla 556

Diagnostika podle předloktí 557

Vyšetřování spánků u dětí pohmatem 558

POHMAT RUKOU A NOHOU 559

Teplota 559

Pohmat a porovnání hřbetu ruky a dlaně 560

Pohmat rukou a nohou u dětí 560

Pohmat nehtů 560

POHMAT AKUPUNKTURNÍCH BODŮ 560

Přední sběrné body (*mu*) 560

Zádové přepravní body (*beishu*) 562

Body původu (*luan*) 562

52. KAPITOLA

VYŠETŘENÍ DRAH POHMATEM 563

ÚVOD 563

SPOJNICE DRAH 563

ŠLACHO-SVALOVÉ DRÁHY 565

**VYŠETŘENÍ DRAH POHMATEM PŘI BOLESTIVÉM
OBSTRUKČNÍM SYNDROMU (BI) 565**

VYŠETŘENÍ DRAH POHMATEM 565

Dráha *plic* 566

Dráha *tlustého střeva* 566

Dráha *žaludku* 567

Dráha *sleziny* 569

Dráha *srdce* 569

Dráha *tenkého střeva* 570

Dráha *močového měchýře* 571

Dráha *ledvin* 572

Dráha *osrdečníku* 573

Dráha *trojitého ohříváče* 574

Dráha *žlučníku* 575

Dráha *jater* 576

4. DÍL

DIAGNOSTIKA POSLECHEM A ČICHEM 579

ÚVOD 579

53. KAPITOLA

DIAGNOSTIKA POSLECHEM 581

ÚVOD 581

HLAS 581

Normální hlas 582

Hlas a pět prvků 582

Síla a kvalita hlasu 582

ŘEČ 584

PLÁČ U KOJENCŮ 584

DÝCHÁNÍ A VZDYCHÁNÍ 584

Dýchání 584

Patologické zvuky při dýchání 585

Vzdychání 585

KAŠEL A KÝCHÁNÍ 585

Kašel 585

Kýchání 586

ŠKYTAVKA 586

ŘÍHÁNÍ 586

ZVRACENÍ 587

54. KAPITOLA

DIAGNOSTIKA ČICHEM 589

ÚVOD 589

TĚLESNÝ PACH 589

PACH TĚLNÍCH VÝMĚŠKŮ 590

Dech 590

Pot 590

Vykašlávané hleny 590

Moč a stolice 591

Poševní výtok a očistky 591

Střevní plyny 591

5. DÍL

SYMPTOMY A PŘÍZNAKY 593

ÚVOD 593

1. ČÁST

SYMPTOMY A PŘÍZNAKY ČÁSTÍ TĚLA 597

ÚVOD 597

55. KAPITOLA

HLAVA, VLASY A OBLIČEJ 599

HLAVA 599

Motání hlavy 599

Mdloby 600

Pocit těžké hlavy 601

Bolest hlavy 601

Pocit hlavy na prasknutí 602
 Pocit otupělosti v hlavě 603
 Pocit chladu na hlavě 603
 Pocit horka na hlavě 603
 Necitlivost hlavy 603
 Padající hlava 603
 Naklánění hlavy k jedné straně 604
 Třes hlavy 604
 Šum v mozku 604
 Otok celé hlavy 604
 Vřídky v oblasti bradavkového výběžku kosti
 spánkové 604
 Hlava zaklánějící se dozadu 605

VLASY A KŮŽE NA HLAVĚ 605

Předčasné šedivění vlasů 605
 Vypadávání vlasů 605
 Alopecie 606
 Suché a lámavé vlasy 606
 Mastné vlasy 607
 Lupy 607
 Svědění kůže na hlavě 607
 Suchá pokožka hlavy 608
 Zarudnutí a bolest pokožky hlavy 608
 Nežity na pokožce hlavy 608
 Oděrky na pokožce hlavy 608
 Vřídky na pokožce hlavy 609

OBLIČEJ 609

Akné 609
 Pocit horka v obličeji 610
 Bolest v obličeji 611
 Necitlivost obličeje 612
 Otok obličeje 612
 Tiky 613
 Zešíkmení očí a úst 613
 Obličejová obrna 613
 Vyrážka s pupínky/skvrnami 614
 Otok a zarudnutí obličeje 614
 Otok, zarudnutí a bolest tváří 614
 Vřídky pod jařmovým obloukem 614
 Vrásky v obličeji 614

56. KAPITOLA

BARVA OBLIČEJE 615

BÍLÁ/BLEDÁ 615

ŽLUTÁ 616

ČERVENÁ 617

NAMODRALÁ/NAZELENALÁ 618

NACHOVÁ 618

TMAVÁ 618

SINALÁ 618

ČERVENÁNÍ SE 619

57. KAPITOLA

UŠÍ 621

UŠNÍ ŠELESTY/HLUCHOTA 621

SVĚDĚNÍ V UŠÍCH 622

BOLEST V UŠÍCH 622

KRVÁCENÍ Z UŠÍ 623

VÝTOK Z UŠÍ 623

NADMĚRNÁ TVORBA UŠNÍHO MAZU 623

ABNORMÁLNÍ VELIKOST 624

Oteklé uši 624

Svráštělé uši 624

SUCHÝ A SVRAŠTĚLÝ VNĚJŠÍ UŠNÍ ZÁVIT 624

BOLÁKY NA UŠÍCH 625

BRADAVICE NA UŠÍCH 625

ABNORMÁLNÍ BARVA VNĚJŠÍHO UŠNÍHO
ZÁVITU 625

Žlutá 625

Bledá 625

Namodralá/nazelenalá (*qing*) 625

Tmavá 626

Červená 626

ZARUDLÁ ZADNÍ STRANA UŠÍ 626

ROZŠÍŘENÉ KREVŇÍ CÉVY NA UŠÍCH 626

OTOK A ZARUDNUTÍ PROHLUBNĚ NA BOLTICI 627

58. KAPITOLA

NOS 629

ABNORMÁLNÍ BARVA 629

Bledá 629

Žlutá 630

Červená 630

Namodralá/nazelenalá 630

Rudě nachová 631

Tmavá 631

KÝCHÁNÍ 631

UCPANÝ NOS 631

RÝMA 632

SVĚDĚNÍ V NOSE 633

SUCHÉ NOSNÍ DÍRKY 633

KRVÁCENÍ Z NOSU 634

POBOLÍVÁNÍ NOSU 635

BOLEST V NOSE 635

OTEKLÝ NOS 636

NEPŘÍJEMNÉ PACHY 637

ZTRÁTA ČICHU 637

POLYPY 638

CHVĚNÍ NOSNÍCH KŘÍDEL (ZEVNĚJŠKU
CHŘÍPÍ) 638

VŘÍDKY NA NOSE 638

PUPÍNKY NA NOSE 639

59. KAPITOLA

HRDLO 641

BOLENÍ V KRKU 641

ZARUDNUTÍ HLTANU 642

ZARUDNUTÍ A OTOK HLTANU 642

ZARUDNUTÍ A ODĚRKY V HLTANU 643

OTEKLÉ KRČNÍ MANDLE 643

HLENY V HRDLE 644

STRUMA (OTOK PO STRANÁCH KRKU) 644

ŠIMRÁNÍ V KRKU 645

SUCHO V HRDLE 645

CHRAPOT NEBO ZTRÁTA HLASU 646

BÍLÉ HNISAJÍCÍ VŘÍDKY V HRDLE 646

POCIT PŘEKÁŽKY V HRDLE 647

ZČERVENÁNÍ KRKU 647

60. KAPITOLA

**ÚSTA, JAZYK, ZUBY, DÁSNĚ, RTY, PATRO
A PHILTRUM** 649

ÚSTA 649

Afty v ústech 649

Opany 650

Popraskané koutky úst 651

Svědění v okolí úst 651

Slintání z koutků úst 652

Chvějící se ústa 652

Otevřená ústa 652

Zešikmení úst 653

JAZYK 653

Svědění na jazyku 653

Bolestivý jazyk 654

Necitlivost jazyka 654

Afty na jazyku 655

ZUBY 655

Bolest zubů 655

Zubní kazy 656

Uvolněné zuby 656

Skřípání zubů 656

Plak 657

Suché a bílé zuby 657

Suché a matné zuby 657

Žluté a suché zuby 658

Šedivé zuby 658

Vlhké horní zuby a suché dolní zuby 658

DÁSNĚ 658

Zanícené dásně 658

Krvácející dásně 659

Ustupující dásně 659

Hnisající dásně 660

Bledé dásně 660

Zarudlé dásně 660

Nafialovělé dásně 661

RTY 661

Bledé rty 661

Červené rty 661

Nafialovělé rty 662

Namodralé/nazelenalé rty 662

Žluté rty 662

Suché nebo popraskané rty 662

Chvějící se rty 663

Oloupané rty 663

Oteklé rty 664

Vpáčené rty 664

Povolené rty 664

Abnormální barva rtů v těhotenství 664

PATRO 664

Bledé patro 664

Matné bledé patro 665

Žluté patro 665

Červené patro 665

Nafialovělé patro 665

PHILTRUM 665

Ploché philtrum 665

Strnule vyhlížející philtrum 665

Bledé philtrum 666

Zarudlé philtrum 666

Namodralé/nazelenalé philtrum 666

Tmavé philtrum 666

61. KAPITOLA

OČI 667

ZRAK 668

Rozmazané vidění a mžitky před očima 668

Šilhání 669

Krátkozrakost 669

Dalekozrakost 669

Zhoršené noční vidění 670

Zhoršená ostrost vidění 670

Náhlé oslepnutí 671

SVĚDĚNÍ OČÍ 671

SUCHÉ OČI 672

HORKÉ A BOLESTIVÉ OČI 672

SLZÍCI OČI 673

VÝTOK Z OČÍ 674

ZBARVENÍ OČÍ 675

Žluté (oční bělmo) 675

Zarudlé (oční bělmo) 675

Namodralé/nazelenalé (oční bělmo) 676

Tmavé (oční bělmo) 676

Bledé koutky 676

Zarudlé koutky 676

OČNÍ VÍČKA 677

Ječné zrno 677

Zarudlá oční víčka 678

Tmavá oční víčka 678

Zelená oční víčka 678

Bledá oční víčka 679

Oteklá oční víčka 679

Nežit na očním víčku 679

Bolest očních víček 680

Chvějící se oční víčka 680

Pokleslá oční víčka 680

Ztráta ovládnání očních víček 681

Uzlíky na očních víčkách 681

Malá červená zrnka zevnitř očních víček 681

Zarudnutí zevnitř spodních víček 682

ZELENÝ ZÁKAL 682

POCIT NAPĚTÍ V OČÍCH 682

OČNÍ BULVY 683

Vystouplé oční bulvy 683

Zapadlé oční bulvy 684

Šupinaté oční bulvy 684

Kmitající oční bulvy 684

Oční bulvy obrácené v sloup 685

TEČKOVITÉ KRVÁCENÍ POD SPOJIVKOU 685

ČERVENÉ ŽILKY / ČERVENÁ BLANKA 686

Červené žilky v očích 686

Spouštějící se červená blanka 686

Červená blanka v očním koutku 687

ROHOVKA 687

Zakalení rohovky 687

Zjizvení po zakalení rohovky 688

BÍLÉ SKVRNKY 688

ZORNICE 688

Červený prstenec kolem zornice 688

Bílá blanka na zornici u dětí 689

Žlutá tekutina mezi zornicí a duhovkou 689

Krvácení mezi zornicí a duhovkou 689

Rozšířené zornice 690

Zúžené zornice 690

UPŘENĚ ZÍRAJÍCÍ OČI 691

ZAVŘENÉ OČI 691

OTEVŘENÉ OČI 691

OBRÁCENÉ ŘASY 691

ŠEDÝ ZÁKAL 691

62. KAPITOLA

ŠÍJE, RAMENA A HORNÍ ČÁST ZAD 693

ŠÍJE A RAMENA 693

Ztuhlá šíje 693

Ztuhlost krku 694

Bolest šíje 694

Měkký krk 694

Nachýlený krk 694

Široký krk 695

Tenký krk 695

Oteklé krční uzliny 695

Pulzování karotické tepny 695

Bolest ramen 696

Zmrzlé rameno 696

HORNÍ ČÁST ZAD 696

Bolest horní části zad 696

Studená horní část zad 696

Horká horní část zad 696

Ztuhlost zad jako při navlečení těsného opasku 697

63. KAPITOLA

HRUDNÍK 699

KAŠEL 699

Akutní kašel 699

Chronický kašel 700

Vykašlávání krve 701

DUŠNOST 701

SÍPOT 702

BOLEST 703

Bolest hrudníku 703

Bolest žeber 704

POCITY V HRUDNÍKU A U SRDCE 704

Pocit tísně na hrudníku 704

Pocit nafouknutí hrudníku 704

Pocit horka v hrudníku 705

Pocit soužení u srdce 705

Pocit nacpanosti pod srdcem 706

VNÍMANÉ BUŠENÍ SRDCE 706

Vnímané bušení pod srdcem 706

POSUNUTÝ ÚDER SRDEČNÍHO HROTU 707

Úder srdečního hrotu posunutý směrem dolů 707

Úder srdečního hrotu posunutý směrem nahoru 708

Úder srdečního hrotu posunutý směrem doleva 708

Úder srdečního hrotu posunutý směrem doprava 708

Úder srdečního hrotu pod mečovitým výběžkem kosti hrudní 708

ABNORMÁLNÍ TVAR HRUDNÍKU 708

- Vystoupilý hrudník 708
- Propadlý hrudník 709
- Vystouplá kost hrudní 709
- Propadlý hrudník na jedné straně 709
- Vystoupilý hrudník na jedné straně 709

GYNEKOMASTIE 710**ZÍVÁNÍ 710****VZDYCHÁNÍ 710****64. KAPITOLA****KONČETINY 711****SVALOVÁ BOLEST KONČETIN 711****BOLEST V KONČETINÁCH 712****RUCE A NOHY 712**

- Studené ruce a nohy 712
- Horké ruce a nohy 713

ABNORMÁLNÍ POCITY V KONČETINÁCH 713

- Necitlivost/mravenčení končetin 713
- Pocit těžkých končetin 714
- Pocit napětí v končetinách 714

SLABOST A ATROFIE 714

- Slabost končetin 714
- Atrofie končetin 715
- Ochablost končetin 715

OTOK KONČETIN 716

- Otok končetin 716
- Otok kloubů končetin 716

POHYBY KONČETIN 716

- Ztuhlost končetin 716
- Ochrnutí končetin 717
- Kontraktury končetin 717
- Třes nebo spasticita končetin 718
- Záchvaty křečí končetin 718

65. KAPITOLA**PAŽE 721****BOLEST V LOKTI 721****RUCE 722**

- Studené ruce 722
- Horké ruce 722
- Bledé ruce 723
- Zarudlé hřbety rukou 723
- Zarudlé dlaně 723
- Zpocené dlaně 723
- Bolest rukou 724
- Svědění rukou 725
- Necitlivost/mravenčení rukou 725
- Třes rukou 726
- Otok rukou 726

Deformované klouby prstů 726

Plíseň (dermatofytóza) 726

Suché, popraskané a loupající se dlaně 727

Žilky na bříšku palce 727

Atrofie bříška palce 727

Atrofie svalů na hřbetech rukou 728

PRSTY 728

- Oteklé prsty 728
- Kontraktury prstů 728
- Lžičkovité prsty 729
- Tenké, zašpičatělé prsty 729
- Popraskané prsty 729
- Ztluštělé prsty 730
- Svráštělé a vrásčité prsty 730

NEHTY 730

- Rýhované nehty 730
- Ztluštění nehtů 730
- Hrubé a tlusté nehty 730
- Popraskané nehty 730
- Odlučující se nehty 731
- Brázdý v nehtech 731
- Tenké a křehké nehty 731
- Suché a křehké nehty 731
- Suché a ztluštělé nehty 732
- Stočené nehty 732
- Olupující se nehty 733
- Pokroucené nehty 733
- Nehty s bílými skvrnami 733
- Bledě bílé nehty 733
- Matně bílé nehty 733
- Červené nehty 733
- Žluté nehty 733
- Namodralé/nazelenalé nehty 734
- Tmavé nehty 734
- Nafialovělé nehty 734
- Malé nebo nepřítomné lunuly 734
- Velké lunuly 734

66. KAPITOLA**DOLNÍ KONČETINY 735****CHODIDLA 735**

- Otok 735
- Studené nohy 736

ATROFIE DOLNÍCH KONČETIN 736**OCHRNUŤÍ DOLNÍCH KONČETIN 737****CHŮZE 737**

- Překotná chůze 737
- Nestabilní chůze 738
- Potácivá chůze 738
- Čapí chůze 738
- Souravá chůze 738

KŘÍVÉ NOHY 739

BOLEST 739

- Bolest ve stehně 739
- Bolest v kyčli 739
- Bolest v koleni 739
- Bolest v chodidle 740
- Bolest v tříselech 740
- Bolest plosek nohou 740

KOLENA 741

- Slabá kolena 741
- Ztuhlá kolena 741

SLABOST DOLNÍCH KONČETIN 741**POCIT TĚŽKÝCH DOLNÍCH KONČETIN 742****NEKLIDNÉ NOHY 742****TŘES DOLNÍCH KONČETIN 743****KŘEČE V LÝTKÁCH 743****VŘEDY V DOLNÍ ČÁSTI NOHOU 743****VŘEDY NA PRSTECH NOHOU 744****PÁLIVÝ POCIT V PLOSKÁCH NOHOU 744****67. KAPITOLA****SPODNÍ ČÁST ZAD 745****BOLEST SPODNÍ ČÁSTI ZAD 745****ISCHIAS 746****POCIT CHLADU A TĚŽKOSTI
VE SPODNÍ ČÁSTI ZAD 746****SLABOST SPODNÍ ČÁSTI ZAD A KOLENOU 746****ZTUHLOST SPODNÍ ČÁSTI ZAD 747****BOLEST KOSTRČE 747****ATROFIE SVALŮ PODÉL PÁTEŘE 747****NEOHEBNOST SPODNÍ ČÁSTI ZAD 747****PŘÍZNAKY NA KŮŽI 747**

- Pupínky na zádech 747
- Puchýřky ve spodní části zad 748
- Suchost a zarudnutí pokožky spodní části zad 748
- Žluté zbarvení spodní části zad 748
- Skvrny na pokožce ve spodní části zad 748
- Nežity v bodě BL23 *shenshu* 748
- Vředy na hýždích 748
- Pupínky nebo neštovičky na hýždích 749

ZAKŘIVENÍ PÁTEŘE 749

- Skolióza 749
- Nadměrná lordóza 749
- Páteř ohnutá dopředu 749
- Nadměrná kyfóza 750
- Narovnání zakřivení bederní páteře 750
- Vychýlení páteře 750

68. KAPITOLA**CELÉ TĚLO 751****BOLESTI CELÉHO TĚLA 751****BOLEST V KLOUBECH 752****ZTRÁTA VNÍMÁNÍ 752**

- Ochrnutí 752
- Hemiplegie 753
- Necitlivost/mravenčení 754
- Necitlivost poloviny těla 754

SVĚDĚNÍ 755**OTOK 755****ZMĚNY HMOTNOSTI 756**

- Obezita 756
- Úbytek na váze 756

ŽLOUTENKA 756**ZÁŠKUBY SVALŮ 757****OPISTOTONUS 757****69. KAPITOLA****TRÁVICÍ SOUSTAVA A CHUŤ 759****ŘÍHÁNÍ 759****NÁVRAT POLKNUTÉ POTRAVY 760**

- Návrat kyselé nestrávené potravy 760
- Návrat polknuté potravy 760

ŠKYTAVKA 761**HLAD A VZTAH K JÍDLU 761**

- Nechutenství 761
- Přílišný hlad 762
- Odpor k jídlu 763
- Hlad při současné nechuti jíst 763
- Hlodavý hlad 763
- Chuť na sladkosti/neustálé uzobávání 764

OSPALOST PO JÍDLE 764**NEVOLNOST, ŘÍHÁNÍ A ZVRACENÍ 765**

- Nevolnost 765
- Zvracení 766
- Dávení 767
- Zvracení krve 767
- Obtížné polykání (brániční zalykání) 768

PACHUŤ 768

- Hořká pachuč 768
- Sladká pachuč 769
- Slaná pachuč 769
- Kyselá pachuč 769
- Lepká pachuč 770
- Ztráta rozlišování chutí 770
- Páchnoucí dech 770

70. KAPITOLA**ŽÍZENÍ A PITÍ 771**

ŽÍZENÍ 771

SUCHO V ÚSTECH 772

NEPŘÍTOMNOST ŽÍZNĚ 773

ZVÝŠENÁ TVORBA SLIN 773

71. KAPITOLA**BŘICHO 775**

ÚVOD 775

BOLEST 776

Oblast pod mečovitým výběžkem kosti hrudní 776

Bolest v nadbříšku 777

Bolest v podžebří 778

Bolest v oblasti pupku 778

Bolest ve středové oblasti podbříšku 779

Bolest v postranních oblastech podbříšku 780

NAFOUKNUTÍ A PLNOST 780

Nafouknutí břicha 780

Plnost břicha 781

ABNORMÁLNÍ POCITY V BŘIŠE 781

Pocit chladu v břiše 781

Pocit pulzování pod pupkem 782

Pocit energie stoupající v břiše 782

KRUČENÍ V BŘIŠE 782

PLYNATOST 783

PŘÍZNAKY NA KŮŽI 783

Rozšířené břišní žíly 783

Linie 783

Skrvny 783

ÚTVARY V BŘIŠE 783

Malé bulky v podžebří 784

Bulky v nadbříšku 784

OTOK BŘICHA 784

VELIKOST BŘICHA 785

Hubené břicho 785

Velké břicho 785

POVISLÝ PODBŘÍŠEK 785

PUPEK 785

Vystoupilý pupek 785

Zapadlý pupek 785

72. KAPITOLA**VYPRAZDŇOVÁNÍ STOLICE 787**

PRŮJEM NEBO ŘÍDKÁ STOLICE 787

PRŮJEM SE ZVRACENÍM 788

ZÁCPA 788

STRÍDÁNÍ ZÁCPY A ŘÍDKÉ STOLICE 789

NESCOPNOST UDRŽET STOLICI 790

KREV A HLENY VE STOLICI 790

HLENY VE STOLICI 790

KREV VE STOLICI 791

OBTÍŽNÉ VYPRAZDŇOVÁNÍ STOLICE 791

NÁMAHA PŘI VYPRAZDŇOVÁNÍ STOLICE 792

73. KAPITOLA**MOČENÍ 793**

TMAVÁ MOČ 793

BLEDÁ MOČ V HOJNÉM MNOŽSTVÍ 794

KALNÁ MOČ 794

BOLESTIVÉ MOČENÍ 794

MALÉ MNOŽSTVÍ MOČI A OBTÍŽNÉ MOČENÍ 795

OBTÍŽNÉ MOČENÍ 795

ČASTÉ MOČENÍ 796

UKAPÁVÁNÍ MOČI 796

NESCOPNOST UDRŽET MOČ 797

NOČNÍ POMOČOVÁNÍ 797

MOČENÍ V NOCI 798

KREV V MOČI 798

SPERMA V MOČI 799

74. KAPITOLA**ŘITNÍ OTVOR 801**

SVĚDĚNÍ ŘITNÍHO OTVORU 801

HEMOROIDY 802

VÝHŘEZ ŘITI 802

TRHLINY V ŘITNÍM OTVORU 802

PÍŠTĚL ŘITI 802

ŘITNÍ VŘÍDKY 803

75. KAPITOLA**MUŽSKÉ SEXUÁLNÍ A GENITÁLNÍ SYMPTOMY 805**

IMPOTENCE 805

ZTRÁTA LIBIDA 806

EJAKULACE 806

- Předčasná ejakulace 806
- Noční výrony semene 807
- Neschopnost ejakulovat 807
- Krev ve spermatu 808
- Studené vodnaté sperma 808
- Únava a motání hlavy po ejakulaci 808

PRIAPISMUS 808**STUDENÉ GENITÁLIE 809****ŠOUREK 809**

- Stažení šourku 809
- Povolený šourek 809
- Šourek povolený na jedné straně 809
- Oteklý šourek 809
- Oteklý a mokvající šourek 810
- Bledý šourek 810
- Zarudlý šourek 810
- Nachový šourek 810
- Tmavý šourek 811
- Svědění šourku 811

PENIS 811

- Bolest a svědění penisu 811
- Měkký a ochablý penis 811
- Zarudnutí a otok žaluďu penisu 812
- Peyronieova nemoc 812
- Vředy 812

OTOK A BOLEST VARLAT 813**PUBICKÉ OCHLUPENÍ 813**

- Ztráta pubického ochlupení 813
- Nadměrné pubické ochlupení 813

76. KAPITOLA**POCENÍ 815****SAMOVLNÉ POCENÍ 815****NOČNÍ POCENÍ 816****POCENÍ V DŮSLEDKU KOLAPSU 816****ŽLUTÝ POT 817****LOKALIZOVANÉ POCENÍ 817**

- Jednostranné pocení 817
- Pocení na hlavě 818
- Pocení na hrudníku 818
- Pocení rukou a nohou 818
- Pocení dlaní 819
- Pocení v podpaží 819

ABSENCE POCENÍ 819**77. KAPITOLA****PŘÍZNAKY NA KŮŽI 821****MASTNÁ POKOŽKA 821****SUCHÁ POKOŽKA 822****VYRÁŽKY 822**

- Ekzém 822
- Lupénka 823
- Akné 823
- Kopřivka 824
- Růžovka 825
- Vyrážka v podpaží 825
- Zarudlé, svědicí a oteklé prsty 825

INFEKCE 826

- Opar (herpes simplex) 826
- Pásový opar (herpes zoster) 826
- Mykóza 827
- Kvasinková infekce 827

VÝRŮSTKY A ÚTVARY 827

- Bradavice 827
- Névy (mateřská znaménka) 828
- Maligní melanom 828
- Nežity na hlavě 828
- Karbunkly na krku 828
- Karbunkly na horní části zad 828
- Uzlíky pod kůží 828

VŘEDY NA KRKU 829**78. KAPITOLA****EMOCIONÁLNÍ SYMPTOMY 831****HNĚVIVOST 831****SKLONY K OBAVÁM 831****SMUTEK 832****STRACH/ÚZKOST 832****LEKAVOST 833****PŘÍLIŠNÁ RADOST 834****DUŠEVNÍ NEKLID 834****SILNÁ BÁZLIVOST 834****NEVHODNÝ SMÍCH 835****79. KAPITOLA****PSYCHICKÉ A EMOCIONÁLNÍ SYMPTOMY 837****DEPRESE 837****DEPRESE A MANICKÉ CHOVÁNÍ 838**

- Depresivní fáze 838
- Manická fáze 839

ÚZKOST 839**PODRÁŽDĚNOST 840****SCHIZOFRENIE 842**

80. KAPITOLA**PSYCHICKÉ POTÍŽE** 843

ŠPATNÁ PAMĚŤ 843

OBTÍŽNÉ SOUSTŘEDĚNÍ 844

OBTÍŽNÉ UČENÍ U DĚTÍ 844

HYPERAKTIVITA 844

81. KAPITOLA**PROBLÉMY SE SPÁNKEM** 847

NESPAVOST 847

DIVOKÉ SNY 848

CHOROBNÁ SPAVOST 850

MLUVENÍ ZE SPÁNKU 850

NÁMĚŠÍČNOST 850

CHRÁPÁNÍ 851

82. KAPITOLA**POCIT CHLADU, POCIT HORKA, HOREČKA** 853**POCIT CHLADU, TŘESAVKA** 853

Vnější příčiny 853

Vnitřní příčiny 854

HOREČKA 854

Akutní horečka 854

Chronická horečka 855

Stoupající a klesající horečka 856

Horečka u nádorového onemocnění 856

Horečka po chemoterapii 857

HORKOST PĚTI SRDCÍ 857**PROTICHŮDNÉ POCITY CHLADU A HORKA** 857**83. KAPITOLA****HLAS, ŘEČ A ZVUKY** 859

SILNÝ HLAS 859

SLABÝ HLAS 860

ZASTŘENÝ HLAS 860

CHRAPOT 860

NOSOVÝ HLAS 860

CHRÁPÁNÍ 861

NEZŘETELNÁ ŘEČ 861

NESOUVISLÉ, USTAVIČNÉ MLUVENÍ 861

MUMLÁNÍ SI PRO SEBE 861

BLOUZNIVÁ ŘEČ 862

OBTÍŽNÉ NALÉZÁNÍ SLOV 862

ZADRHÁVÁNÍ 862

STÉNÁNÍ 862

KŘIK 862

2. ČÁST**GYNEKOLOGICKÉ SYMPTOMY A PŘÍZNAKY** 863

ÚVOD 863

84. KAPITOLA**MENSTRUAČNÍ SYMPTOMY** 865**MENSTRUAČNÍ KREV** 865

Bledá menstruační krev 865

Nafialovělá menstruační krev 865

Sraženiny v menstruační krvi 866

Lepkává menstruační krev 866

Vodnatá menstruační krev 866

MENSTRUAČNÍ CYKLUS 867

Předčasná menstruace (krátký cyklus) 867

Opožděná menstruace (dlouhý cyklus) 867

Nepravidelná menstruace 867

Silná menstruace 867

Slabá menstruace 868

Bolestivá menstruace 868

Nepřítomnost menstruace 869

Krvácení uprostřed cyklu 870

Zastavující se a rozbíhající menstruace 870

Menstruace vracející se po menopauze 870

85. KAPITOLA**PROBLÉMY V DOBĚ MENSTRUACE** 871**PREMENSTRUAČNÍ NAPĚTÍ** 871**BOLEST HLAVY** 872**NAPĚTÍ PRSŮ** 872**HOREČKA** 873**BOLESTI CELÉHO TĚLA** 873**OTOK** 873**PRŮJEM** 874**ZÁCPA** 874**KRVÁCENÍ Z NOSU** 874**AFTY V ÚSTECH** 874**KOŽNÍ VYRÁŽKY** 875**MOTÁNÍ HLAVY** 875**ZVRACENÍ** 875

NESPAVOST 875

BOLEST OČÍ 876

86. KAPITOLA

PROBLÉMY BĚHEM TĚHOTENSTVÍ 877

RANNÍ NEVOLNOST 877

POŠEVNÍ KRVÁCENÍ 878

BOLEST BŘICHA 878

OTOK 878

PROBLÉMY SPOJENÉ S MOČENÍM 879

Bolestivé močení 879

Zadržetí moči 879

Krev v moči 879

ZÁCPA 879

ÚZKOST 880

MOTÁNÍ HLAVY 880

KAŠEL 880

ZTRÁTA HLASU 880

POCIT DUŠENÍ 881

KŘEČE (EKLAMPISIE) 881

PROBLÉMY TÝKAJÍCÍ SE PLODU 881

Hrozící potrat 881

Nerostoucí plod 882

Poloha koncem pánevním 882

Opakované potraty 882

87. KAPITOLA

PROBLÉMY PO PORODU 883

ZADRŽENÍ PLACENTY 883

OČISTKY 883

Přetrvávající výtok očištěk 883

Zadržetí očištěk 884

BOLEST 884

Bolest břicha 884

Bolest kloubů 884

Bolest v podžebří 884

POŠEVNÍ KRVÁCENÍ 885

Krvácení z pochvy po porodu 885

Zástava menstruace po potratu 885

OBTÍŽNÉ MOČENÍ 885

ZÁCPA 885

POCENÍ 886

MOTÁNÍ HLAVY 886

OTOK 886

HOREČKA 886

MATEŘSKÉ MLÉKO 887

Nevytékající mléko 887

Samovolné vytékání mléka po porodu 887

POPORODNÍ DEPRESE/PSYCHÓZA 887

KOLAPS 888

KŘEČE 888

88. KAPITOLA

PŘÍZNAKY PRSŮ 889

NAPĚTÍ A OTOK PRSŮ 889

Napětí prsů 889

Oteké prsy 890

Zarudnutí a otok prsů 890

BOLEST PRSŮ 890

PRSNÍ BULKY 890

BRADAVKY 891

Mléčný výtok z bradavek 891

Lepkavý žlutý výtok z bradavek 891

Krvavý výtok z bradavek 891

Popraskané bradavky 892

Vpáčené bradavky 892

KŮŽE PŘIPOMÍNÁJÍCÍ POMERANČOVOU

KŮRU 892

MALÉ PRSY 892

89. KAPITOLA

RŮZNÉ GYNEKOLOGICKÉ SYMPTOMY 895

NEPLODNOST 895

MENOPAUZÁLNÍ SYNDROM 896

ÚTVARY V BŘIŠE 896

POŠEVNÍ VÝTOK 897

Bílý 897

Žlutý 897

Červenobílý 897

Pětibarevný 897

ZÁNĚT A OTOK 898

Svědění pochvy 898

Ekzém na pohlaví 898

Boláky na vulvě 898

Otok vulvy 898

POKLES 899

Pokles dělohy 899

Pokles pochvy 899

LEUKOPLAKIE 899

BOLEST PŘI POHLAVNÍM STYKU 899

KRVÁCENÍ PŘI SOULOŽI 900

ZTRÁTA LIBIDA 900

PUBICKÉ OCHLUPENÍ 900

Ztráta pubického ochlupení 900

Nadměrné pubické ochlupení 900

3. ČÁST

PEDIATRICKÉ SYMPTOMYA PŘÍZNAKY 903

ÚVOD 903

90. KAPITOLA

DĚTSKÉ PROBLÉMY 905

HOREČKA 905

Mírná horečka 906

ZVRACENÍ 906

PRŮJEM 907

PROBLÉMY DÝCHACÍCH CEST 907

Kašel 907

Sípot 907

UŠNÍ PROBLÉMY 907

Bolest v uších 907

Zalehlé uši 908

HORKÉ DLANĚ A PLOSKY NOHOU 908

KONSTITUČNÍ SLABOST 908

ZÁCPA U KOJENCŮ 909

PROBLÉMY SPOJENÉ S MOČENÍM 909

Zadržení moči u kojenců 909

Noční pomočování 909

PLÁČ 910

Noční pláč u kojenců 910

PŘERUŠOVANÝ SPÁNEK 910

AKUMULAČNÍ PORUCHA 910

ČERVI 911

Roupi 911

Hlístice 911

PĚT OCHABLOSTÍ 911

PĚT ZPOMALENÍ 911

ZÁNĚTY 911

Akutní kožní vyrážka 911

Růže 912

ŽLOUTENKA 912

INFEKCE 912

Plané neštovice 912

Příušnice 912

CHVĚNÍ NOSNÍCH DÍREK 912

KŘEČE 913

Akutní 913

Chronické 913

JEDOVIKOST V PLODU 913

FONTANELA 913

Propadlá fontanela 913

Vystouplá fontanela 914

Pozdní uzavření fontanely 914

BÍLÉ SKVRNY NA PATŘE A NA JAZYKU 914

DLOUHÝ PENIS 914

6. DÍL

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ 915

ÚVOD 915

1. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ

PODLE VNITŘNÍCH ORGÁNŮ 919

ÚVOD 919

91. KAPITOLA

SRDCE 921

NEDOSTATEK ČCHI SRDCE 921

SYNDROMY NEDOSTATKU JANGU SRDCE 921

Nedostatek jangu srdce 921

Nedostatek jangu srdce s hlenem 922

KOLAPS JANGU SRDCE 922

NEDOSTATEK KRVE SRDCE 922

NEDOSTATEK ČCHI SRDCE A KRVE SRDCE 922

SYNDROMY NEDOSTATKU JIN SRDCE 922

Nedostatek jin srdce 922

Nedostatek jin srdce s prázdnou horkostí 923

NEDOSTATEK ČCHI SRDCE A JIN SRDCE 923

NEDOSTATEK JAK JANGU SRDCE,

TAK JIN SRDCE 923

STAGNACE ČCHI SRDCE 923

VYŠLEHUJÍCÍ OHEŇ SRDCE 924

SYNDROMY HLENU 924

Ohnivý hlen zneklidňující srdce 924

Hlen zakalující mysl 924

STÁZA KRVE SRDCE 924

BLOKÁDA CÉV SRDCE 925

PŘETÉKAJÍCÍ VODA V SRDCI 925

KALNÁ VLHKOST OBKLOPUJÍCÍ SRDCE 925

KOMBINOVANÉ SYNDROMY 925

92. KAPITOLA

SLEZINA 927

SYNDROMY NEDOSTATKU ČCHI SLEZINY 927

Nedostatek čchi sleziny 927

Nedostatek čchi sleziny s vlhkostí 927

Nedostatek čchi sleziny s hlenem 928

NEDOSTATEK JANGU SLEZINY 928

NEDOSTATEK KRVE SLEZINY 928

POKLES ČCHI SLEZINY 928

SLEZINA NEKONTROLUJÍCÍ KREV 928

SYNDROMY NEDOSTATKU JIN SLEZINY 929

Nedostatek jin sleziny 929

Nedostatek jin sleziny s prázdnou horkostí 929

CHLADNÁ VLHKOST VE SLEZINĚ 929

VLHKÁ HORKOST VE SLEZINĚ 929

HORKOST SLEZINY 930

HLEN BLOKUJÍCÍ STŘEDNÍ OHNIŠTĚ 930

JINOVÝ OHEŇ Z PRÁZDNOTY ŽALUDKU A SLEZINY
A NEDOSTATKU PŮVODNÍ ČCHI 930

KOMBINOVANÉ SYNDROMY 930

Nedostatek čchi sleziny a žaludku 930

Nedostatek krve sleziny a srdce 931

Nedostatek čchi sleziny a plíc 931

Nedostatek krve sleziny a jater 931

Zablokování sleziny vlhkostí

se stagnací jaterní čchi 931

93. KAPITOLA

JÁTRA 923

SYNDROMY STAGNACE ČCHI JATER 933

Stagnace čchi jater 933

Stagnující čchi jater obracející se v horkost 933

Stagnace čchi jater s hlenem 934

PROTICHŮDNĚ PROUDÍCÍ ČCHI JATER 934

STOUPAJÍCÍ JANG JATER 934

STÁZA KRVE JATER 934

VZHŮRU VYŠLEHUJÍCÍ OHEŇ JATER 935

VLHKÁ HORKOST 935

Vlhká horkost v játrech 935

Vlhká horkost v játrech a žlučniku 935

VÍTR JATER 936

Krajní horkost rodící vítr 936

Stoupající jang jater rodící vítr 936

Oheň jater rodící vítr 936

Nedostatek krve jater rodící vítr 937

Vítr jater nesoucí v sobě hlen 937

SYNDROMY NEDOSTATKU KRVE JATER 937

Nedostatek krve jater 937

Nedostatek krve jater s hlenem 937

STAGNACE CHLADU V DRÁŽE JATER 938

SYNDROMY NEDOSTATKU JIN JATER 938

Nedostatek jin jater 938

Nedostatek jin jater s prázdnou horkostí 938

NEDOSTATEK ČCHI JATER 938

OHNIVÝ HLEN JATER 939

NEDOSTATEK JANGU JATER 939

KOMBINOVANÉ SYNDROMY 939

Protichůdně proudící čchi jater napadající slezinu 939

Protichůdně proudící čchi jater napadající žaludek 940

Oheň jater napadající plíce 940

Nedostatek krve jater a srdce 940

94. KAPITOLA

PLÍCE 941

SYNDROMY NEDOSTATKU ČCHI PLIC 941

Nedostatek čchi plíc 941

Nedostatek čchi plíc s hlenem 941

NEDOSTATEK JANGU PLIC 942

SYNDROMY NEDOSTATKU JIN PLIC 942

Nedostatek jin plíc 942

Nedostatek jin plíc s prázdnou horkostí 942

Nedostatek jin plíc s hlenem 942

NEDOSTATEK ČCHI PLIC A JIN PLIC 942

SUCHOST PLIC 943

NAPADENÍ PLIC VĚTREM 943

Napadení plíc větrným chladem 943

Napadení plíc větrnou horkostí 943

Napadení plíc větrem-suchostí 943

Napadení plíc větrem-vodou 944

HORKOST PLIC 944

SYNDROMY HLENU 944

Vlhkost-hlen v plících 944

Chladný hlen v plících 944

Horký hlen v plicích 945
Hlen-suchost v plicích 945
Hlenovité tekutiny v plicích 945

STAGNACE ČCHI *PLIC* 945

KOLAPS ČCHI *PLIC* 945

KOMBINOVANÉ SYNDROMY 946

Nedostatek čchi *plíc a srdce* 946

95. KAPITOLA

LEDVINY 947

NEDOSTATEK ČCHI *LEDVIN* 947

SYNDROMY NEDOSTATKU JANGU *LEDVIN* 947

Nedostatek jangu *ledvin* 947

Nedostatek jangu *ledvin, přetékající voda* 948

SYNDROMY NEDOSTATKU JIN *LEDVIN* 948

Nedostatek jin *ledvin* 948

Nedostatek jin *ledvin* s prázdnou *horkostí* 948

Nedostatek jin *ledvin* s vyšlehující
prázdnou *horkostí* 949

Nedostatek jin *ledvin* s *hlenem* 949

SYNDROMY NEDOSTATKU JANGU *LEDVIN*

A JIN *LEDVIN* 949

Nedostatek jangu *ledvin* a jin *ledvin*

– převaha nedostatku jin *ledvin* 949

Nedostatek jangu *ledvin* a jin *ledvin*

– převaha nedostatku jangu *ledvin* 949

NEPEVNÁ ČCHI *LEDVIN* 950

LEDVINY NENASÁVAJÍ ČCHI 950

NEDOSTATEK *ESENCE LEDVIN* 950

KOMBINOVANÉ SYNDROMY 951

Nedostatek jin *ledvin* a *jater* 951

Nedostatek jin *ledvin* a *jater* s prázdnou *horkostí* 951

Disharmonie *ledvin* a *srdce* (nedostatek jin *ledvin*
a *srdce* s prázdnou *horkostí srdce*) 951

Nedostatek jin *ledvin* a *plíc* 951

Nedostatek jin *ledvin* a *plíc* s prázdnou *horkostí* 952

Nedostatek jangu *ledvin* a *sleziny* 952

96. KAPITOLA

TENKÉ STŘEVO 953

PLNÁ *HORKOST* V *TENKÉM STŘEVĚ* 953

BOLESTI ČCHI V *TENKÉM STŘEVĚ* 953

ZAUZLOVÁNÍ ČCHI *TENKÉHO STŘEVA* 954

PRÁZDNOTA A *CHLAD TENKÉHO STŘEVA* 954

ZAMOŘENÍ *TENKÉHO STŘEVA ČERVY* 954

97. KAPITOLA

ŽALUDEK 955

NEDOSTATEK ČCHI *ŽALUDKU* 955

PRÁZDNOTA A *CHLAD ŽALUDKU* (NEDOSTATEK
JANGU ŽALUDKU) 955

SYNDROMY NEDOSTATKU JIN *ŽALUDKU* 956

Nedostatek jin *žaludku* 956

Nedostatek jin *žaludku* s prázdnou *horkostí* 956

NEDOSTATEK JIN *ŽALUDKU*

A *JANGU ŽALUDKU* 956

STAGNACE ČCHI *ŽALUDKU* 956

STÁZA *KRVE* V *ŽALUDKU* 957

HORKOST ŽALUDKU 957

OHEŇ ŽALUDKU 957

OHNIVÝ HLEN ŽALUDKU 957

VLHKÁ HORKOST ŽALUDKU 958

CHLAD NAPADAJÍCÍ ŽALUDEK 958

ČCHI *ŽALUDKU* PROUDÍCÍ PROTICHŮDNĚ

SMĚREM VZHŮRU 958

AKUMULACE POTRAVY V *ŽALUDKU* 958

98. KAPITOLA

ŽLUČNÍK 959

SYNDROMY *VLHKÉ HORKOSTI* 959

Vlhká horkost ve žlučniku a *játrech* 959

Vlhká horkost ve žlučniku 959

VLHKÝ CHLAD VE *ŽLUČNÍKU* 960

HORKOST ŽLUČNÍKU 960

PRÁZDNOTA *ŽLUČNÍKU* 960

STAGNACE VE *ŽLUČNÍKU* S *HORKÝM HLENEM* 960

KOMBINOVANÉ SYNDROMY 961

99. KAPITOLA

TLUSTÉ STŘEVO 963

VLHKÁ HORKOST V *TLUSTÉM STŘEVĚ* 963

SYNDROMY *HORKOSTI* 963

Horkost v *tlustém střevě* 963

Horkost blokující *tlusté střevo* 964

SYNDROMY *CHLADU* 964

Chlad napadající *tlusté střevo* 964

Chlad *tlustého střeva* 964

SUCHOST TLUSTÉHO STŘEVA 964

VLHKOST V TLUSTÉM STŘEVĚ 964

PRÁZDNOTA A CHLAD TLUSTÉHO STŘEVA 965

PRÁZDNOTA A VLHKOST TLUSTÉHO STŘEVA 965

KOLAPS TLUSTÉHO STŘEVA 965

100. KAPITOLA

MOČOVÝ MĚCHÝŘ 967

VLHKÁ HORKOST V MOČOVÉM MĚCHÝŘI 967

VLHKÝ CHLAD V MOČOVÉM MĚCHÝŘI 967

PRÁZDNOTA A CHLAD MOČOVÉHO MĚCHÝŘE 968

2. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ PODLE ČCHI, KRVE A TĚLNÍCH TEKUTIN 969

ÚVOD 969

101. KAPITOLA

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ PODLE ČCHI, KRVE, JANGU A JIN 971

ČCHI 971

Nedostatek čchi 971

Pokles čchi 971

Kolaps čchi 971

Stagnace čchi 971

Protichůdný tok čchi 972

Zablokovaná čchi 972

KREV 972

Nedostatek krve 972

Stáza krve 972

Horkost krve 973

Suchost krve 973

Chlad krve 973

Ztráta krve 973

Kolaps krve 973

JANG 974

Nedostatek jangu 974

Kolaps jangu 974

Nestoupající čistý jang 974

JIN 974

Nedostatek jin 974

Nedostatek jin s prázdnotou horkostí 974

Kolaps jin 974

Neklesající kalná jin 974

KOMBINOVANÉ SYNDROMY ČCHI, KRVE, JIN A JANGU 974

Nedostatek jin i jangu 974

Nedostatek čchi i krve 975

Nedostatek čchi i jin 975

102. KAPITOLA

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ PODLE TĚLNÍCH TEKUTIN 977

NEDOSTATEK TĚLNÍCH TEKUTIN 977

OTOK 977

HLEN 978

Vítr-hlen 978

Horký hlen 978

Chladný hlen 978

Vlhkost-hlen 978

Suchost-hlen 978

Čchi-hlen 978

Potrava-hlen 978

Hlen se stázou krve 979

Hlenovité tekutiny 979

Hlen pod kůží 979

Hlen v dráhách 979

Hlen matoucí srdce 979

Hlen v kloubech 979

Hlen ve žlučniku 979

Hlen v ledvinách 979

Šok-hlen 979

Víno-hlen 979

3. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ PODLE PATOGENNÍCH ČINITELŮ, ČTYŘ VRSTEV, ŠESTI ODDÍLŮ A TŘÍ OHNIŠŤ 981

ÚVOD 981

103. KAPITOLA

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA PATOGENNÍCH ČINITELŮ 985

ÚVOD 985

VÍTR 985

Vnější vítr 986

Vnitřní vítr 987

CHLAD 988

Vnější chlad 988

Vnitřní chlad 989

LETNÍ VEDRO 990

VLHKOST 990

- Vnější vlhkost 991
- Vnitřní vlhkost 992

SUCHOST 992

- Vnější suchost 993
- Vnitřní suchost 993

OHEŇ 993**104. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ****Z HLEDISKA ČTYŘ VRSTEV 995****ÚVOD 995****VRSTVA OCHRANNÉ ČCHI 996**

- Větrná horkost 996
- Letní vedro 996
- Vlhká horkost 996
- Suchá horkost 997

VRSTVA ČCHI 997

- Horkost plic (horkost v hrudníku a na bránici) 997
- Horkost žaludku 997
- Suchá horkost (oheň) tenkého a tlustého střeva 997
- Horkost žlučníku 998
- Vlhká horkost v žaludku a slezině 998

VRSTVA VYŽIVUJÍCÍ ČCHI 998

- Horkost ve vrstvě vyživující čchi 998
- Horkost v osrdečníku 998

VRSTVA KRVE 999

- Krajní horkost zneklidňující krev 999
- Krajní horkost rozmýchávající vítr 999
- Prázdný vítr pohybující se uvnitř 999
- Kolaps jin 999
- Kolaps jangu 999

ČTYŘI VRSTVY V KOSTCE 999**SKRYTÁ HORKOST 1001**

- Typ šao-jangu 1004
- Typ jang-mingu 1004
- Typ šao-jin 1004

SOUVISLOSTI MEZI ČTYŘMI VRSTVAMI, ŠESTI ODDÍLY A TŘEMI OHNIŠTI 1004**105. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA ŠESTI ODDÍLŮ 1007****ODDÍL TCHAJ-JANGU 1007**

- Dráhové syndromy 1007
- Orgánové syndromy 1008

ODDÍL JANG-MINGU 1009

- Jangmingový dráhový syndrom 1009
- Jangmingový orgánový syndrom 1009

ODDÍL ŠAO-JANGU 1009**ODDÍL TCHAJ-JIN 1009****ODDÍL ŠAO-JIN 1010**

- Transformace chladu 1010
- Transformace horkosti 1010

ODDÍL T'ŮE-JIN 1010**106. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ****Z HLEDISKA TŘÍ OHNIŠŤ 1011****HORNÍ OHNIŠTĚ 1011**

- Větrná horkost v ochranné čchi plic 1011
- Horkost v plicích (ve vrstvě čchi) 1011
- Horkost v osrdečníku (ve vrstvě vyživující čchi) 1012

STŘEDNÍ OHNIŠTĚ 1012

- Horkost v jang-mingu 1012
- Vlhká horkost ve slezině 1012

SPODNÍ OHNIŠTĚ 1012

- Horkost v ledvinách 1012
- Horkost jater rozmýchávající vítr 1012
- Prázdný vítr jater 1012

107. KAPITOLA**ZBYTKOVÝ PATOGENNÍ ČINITELE 1013****ÚVOD 1013****VZNIK ZBYTKOVÉHO PATOGENNÍHO ČINITELE 1013****DIAGNOSTIKA A LÉČBA ZBYTKOVÉHO PATOGENNÍHO ČINITELE 1015**

- Jak se diagnostikuje? 1015
- Typy zbytkového patogenního činitele 1015
- Účinky zbytkového patogenního činitele 1015
- Léčba zbytkového patogenního činitele 1015

HLEN 1016

- Vlhkost-hlen v plicích 1016
- Horký hlen v plicích 1016

VLHKOST 1017

- Vlhkost v žaludku a slezině 1017
- Vlhká horkost v žaludku a slezině 1017
- Vlhká horkost ve žlučníku 1017
- Vlhká horkost v uších 1017
- Vlhká horkost v hlavě 1017

HORKOST 1018

- Horkost v plicích 1018*
Horkost v plicích se suchostí 1018
Horkost v žaludku 1018
Jedovatá horkost v krčních mandlích 1019

SYNDROM ŠAO-JANGU 1019

- Syndrom šao-jangu (šest oddílů) 1019*
Horkost ve žlučníku (čtyři vrstvy) 1019

4. ČÁST**IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA OSMERÉ OSNOVY, DVANÁCTI DRAH, OSMI MIMOŘÁDNÝCH DRAH A PĚTI PRVKŮ 1021****ÚVOD 1021****108. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA OSMERÉ OSNOVY 1023****ÚVOD 1023****POVRCH – NITRO 1024**

- Povrchové stavy 1024*
Vnitřní stavy 1025

HORKOST – CHLAD 1025

- Horké stavy 1025*
Chladné stavy 1026
Kombinované stavy horkosti a chladu 1028

PLNOST – PRÁZDNOTA 1029

- Plné stavy 1030*
Prázdné stavy 1030
Kombinované plné a prázdné stavy 1031

JIN – JANG 1031**109. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA DVANÁCTI DRAH 1033****PLÍCE 1033****TLUSTÉ STŘEVO 1033****ŽALUDEK 1034****SLEZINA 1034****SRDCE 1034****TENKÉ STŘEVO 1034****MOČOVÝ MĚCHÝŘ 1035****LEDVINY 1035****OSRDEČNÍK 1035****TROJITÝ OHŘÍVAČ 1035****ŽLUČNÍK 1036****JÁTRA 1036****110. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA OSMI MIMOŘÁDNÝCH DRAH 1037****ÚVOD 1037****ŘÍDÍCÍ DRÁHA (DUMAI) 1037****DRÁHA POČETÍ (RENMAI) 1038****ÚSTŘEDNÍ DRÁHA (CHONGMAI) 1038****KOMBINOVANÉ SYNDROMY DRÁHY POČETÍ A ÚSTŘEDNÍ DRÁHY 1039**

- Prázdnota dráhy početí a ústřední dráhy 1039*
Nestabilita dráhy početí a ústřední dráhy 1039
Prázdnota a chlad dráhy početí a ústřední dráhy 1039
Stáza krve v dráze početí a ústřední dráze 1040
Stáza krve a vlhkost v dráze početí a ústřední dráze 1040
Plná horkost v dráze početí a ústřední dráze 1040
Prázdna horkost v dráze početí a ústřední dráze 1041
Vlhká horkost v dráze početí a ústřední dráze 1041
Stagnující horkost v dráze početí a ústřední dráze 1041
Plný chlad v dráze početí a ústřední dráze 1042
Prázdnota a chlad dělohy 1042
Vlhkost a hlen v děloze 1042
Stagnující chlad v děloze 1043
Horkost plodu 1043
Chlad plodu 1043
Krev proudící protichůdně směrem vzhůru po porodu 1043

OPASKOVÁ DRÁHA (DAIMAI) 1044**JINOVÁ PATNÍ DRÁHA (YINQIAOMAI) 1044****JANGOVÁ PATNÍ DRÁHA (YANGQIAOMAI) 1045****JINOVÁ PROPOJOVACÍ DRÁHA (YINWEIMAI) 1045****JANGOVÁ PROPOJOVACÍ DRÁHA (YANGWEIMAI) 1045****POZNÁMKY 1045****111. KAPITOLA****IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA PĚTI PRVKŮ 1047****ÚVOD 1047****SYNDROMY SPOJENÉ S CYKLEM ROZENÍ 1047**

- Dřevo nerodící oheň 1047*
Oheň nerodící zemi 1048

Země nerodící kov 1048
Kov nerodící vodu 1048
Voda nerodící dřevo 1048

SYNDROMY SPOJENÉ**S CYKLEM POTLAČOVÁNÍ 1048**

Dřevo potlačující zemi 1048
Země potlačující vodu 1048
Voda potlačující oheň 1048
Oheň potlačující kov 1048
Kov potlačující dřevo 1048

SYNDROMY SPOJENÉ S CYKLEM PONIŽOVÁNÍ 1048

Dřevo ponižující kov 1048
Kov ponižující oheň 1049
Oheň ponižující vodu 1049
Voda ponižující zemi 1049
Země ponižující dřevo 1049

DODATKY 1051

Dodatek 1 Kazuistika 1053

Dodatek 2 Předpisy 1065

Dodatek 3 Historie diagnostiky v čínské
medicině 1089

SLOVNÍČEK ČÍNSKÝCH POJMŮ 1099

LITERATURA 1105

ČÍNSKÁ CHRONOLOGIE 1107

REJSTRÍK 1109

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA 1174

Úvodní slovo

Tato kniha o diagnostice v čínské medicíně doplňuje mé předchozí knihy: „Foundations of Chinese Medicine“ (Základy čínské medicíny) o základní teorii čínské medicíny, „Practice of Chinese Medicine“ (Praxe čínské medicíny) o aplikaci této teorie na léčbu nemocí, „Tongue Diagnosis in Chinese Medicine“ (Diagnostika podle jazyka v tradiční čínské medicíně) o diagnostice podle jazyka a „Obstetrics and Gynecology in Chinese Medicine“ (Porodnictví a gynekologie v čínské medicíně) o gynekologii.

Čím delší dobu trvá moje praxe, tím více oceňuji význam diagnostiky v čínské medicíně, zejména i v medicíně obecně. Bylo by vlastně možné říci, že hodnota čínské medicíny spočívá nejenom v teorii jin a jangu, pěti prvků, osmeré osnovy atd., ale v diagnostice samotné. Diagnostika v čínské medicíně je tak hodnotná, protože pevně vychází z pečlivého **vyšetření** pacienta: to tvoří základ diagnostiky v jakémkoliv medicíně z jakéhokoliv kulturního pozadí, včetně moderní medicíny západní.

Třebaže to není příliš často uznáváno, moderní západní medicína bývala založena na pečlivém vyšetření pacienta, než v ní posléze převládla technologie s moderními diagnostickými metodami. Technicky založené testy nahradily náležité vyšetření pacienta; to je nejslabším článkem západní medicíny a to je také příčinou, proč je čínská medicína se svým pečlivým vyšetřováním pacientů přitažlivá pro mnoho tisíc lékařů po celém světě.

K ilustraci tohoto názoru se mimořádně hodí jeden příklad z mé praxe. Na jednorázovou konzultaci ke mně přišla pacientka (žijící v USA) s trvalou bolestí kyčle a zad. Bylo jí 78 let a po 4 roky trpěla silnou bolestí v dolní části zad vystřelující do pravé kyčle. Navštívila jednoho ze špičkových neurochirurgů v USA, který nařídil snímkování a čistě na základě snímků a bez náležitého vyšetření diagnostikoval problém meziobratlových prostorů v oblasti bederní páteře. Operaci nedoporučil a pacientka trpěla další 2 roky. Ve věku přibližně 75 let bývala velmi aktivní, třikrát týdně hrávala tenis, ale nyní mohla stěží chodit.

Při vyšetření jsem si jako první věci všiml, že pacientka při chůzi kulhá a její tělo se naklání na stranu. Nemám osteopatickou odbornou kvalifikaci, ale během let jsem vysledoval, že lidé s chronickým problémem zad mají tendenci se při chůzi mírně předklánět; pacientčina chůze však byla značně odlišná a podle mé zkušenosti souvisela spíše s problémem kyčlí než s problémem zad. Zjistil jsem si podrobnou anamnézu a poté jsem pacientku požádal, aby se položila na lehátko. Provedl jsem s ní test se zvedáním nataženého nohy (tj. zvednutí pravé nohy s nataženým kolenem) a ten žádnou bolest zad nevyvolal. Poté jsem její pravou nohu ohnul a to vyvolalo intenzivní bolest v kyčli. Všechno ukazovalo spíše na kyčel než na problém spodní části zad. Stále jsem velmi váhal se zpochybněním diagnózy věhlasného neurochirurga. Proto jsem zavolał do Itálie kolegovi, který je mimořádně odborně zdatným a znalým osteopatem, a ten mě po telefonu požádal, abych nechal pacientku provést pro diagnostické účely další tři pohyby. K mému úžasu potvrdil, že pacientka určitě trpí spíše patologií kyčle než bederní páteře. Požádal jsem ji, aby si ihned po návratu do USA nechala zhotovit rentgenový snímek kyčle (na který jí její neurochirurg neobjednal). Učinila tak a rentgen potvrdil, že její pravá kyčel je úplně celá postižena silnou artrózou. Podstoupila výměnu kyčle, její bolest úplně zmizela a ona opět hraje tenis. Je jí nyní 80 let.

Tento případ uvádím jako jasnou ilustraci toho, jak bylo náležité vyšetření pacienta včetně pečlivého zjištění anamnézy v západní medicíně opomenuto ve prospěch moderních testů. Takové testy jsou samozřejmě důležité, musejí však následovat až po pečlivém vyšetření pacienta a musejí z něj vycházet.

Jako další příklad efektivnosti diagnostiky v čínské medicíně mi vytane na mysl pacientka, kterou jsem viděl před několika měsíci. Jednalo se o 29letou ženu trpící silnou bolestí zad, letargií a nevolností, jež byly jejím praktickým lékařem diagnostikovány jako infekce ledvin. Pacientka užívala týden antibiotika, to ale nemělo na její symptomy žádný zjevný účinek.

Po dotazování pacientky vyšlo na povrch, že bolest, která byla skutečně lokalizovaná v oblasti levé ledviny, je spojena s pohybem a je horší při nádechu. Pacientka neměla horečku (ve skutečnosti jí bylo dosti chladno) a žádné symptomy močových cest. Její pulz a jazyk nebyly nijak pozoruhodné, kromě toho, že pulz byl na pozici *jater* a *žlučníku* strunovitý a mírně napružený. Pulz *ledvin* a *močového měchýře* byl na pohmat celkem zdravý a na větší části jazyka nebyl žádný lep-kavý žlutý povlak.

Na základě těchto skutečností jsem cítil, že diagnóza infekce ledvin stanovená praktickým lékařem zřejmě nebude správná a že bolest s větší pravděpodobností pochází z problému s žebry (proto byla na pulzu ovlivněna pozice *jater* a *žlučníku*): zhoršení bolesti při nádechu silně poukazovalo na problém žeber, protože bolest zad z infekce močových cest by dýcháním nebyla ovlivněna. Pacientku jsem léčil vhodným způsobem a bolest se okamžitě zlepšila. Osteopat později potvrdil, že pacientčino dvanácté žebro bylo skutečně posunuté a to že bylo skutečnou příčinou bolesti.

Tato kazuistika dále osvětluje význam náležitýho **vyšetření** pacienta (které výše zmíněný praktický lékař opomenul učinit): v něm spočívá skutečná síla čínské diagnostiky a čínské medicíny obecně. Síla diagnostiky v čínské medicíně spočívá právě v neuvěřitelně podrobném vyšetření pacienta, ke kterému se přistupuje ze čtyřech hledisek: pozorování, dotazování, pohmatu a poslechu/čichu.

Diagnostika v čínské medicíně je silná také ve svém celostním pohledu na tělo a mysl. Pravděpodobně v žádné jiné formě diagnostiky nelze učinit tak obsáhlé, celostní a podrobné posouzení pacienta v relativně krátkém čase, a přitom tahat za všechna různá diagnostická vlákna současně. Například již v okamžiku, kdy pacient přichází, praktik čínské medicíny maximálně zbystří všechny své smysly a pozoruje způsob pacientovy chůze, jeho vitalitu, sílu hlasu, lesk očí a pleti, tvar obličeje, barvu pleti, tělesný pach, vlasy, jazyk a nakonec pulz.

Další motivací k napsání knihy o diagnostice byl pro mě pocit, že se jedná o oblast v moderní Číně opomíjenou. Ve snaze čínskou medicínu „zmodernizovat“ a učinit ji přijatelnější pro zavedené čínské i západní biomedicínské instituce měli moderní čínští lékaři a učitelé tendenci přehlížet jemnější aspekty čínské diagnostiky, zejména diagnostiku podle jazyka a pulzu. Na čínských klinikách učitelé příliš často popisují kvalitu pulzu ledabyle a tak, aby ji **uvedli**

do souladu s klinickými projevy: jestliže má pacient všechny symptomy stagnace *jaterní* čchi, jeho pulz je strunovitý. Tím je ignorována možnost, že by pulz mohl být namísto toho zadržávající (což by ukazovalo, že stagnace *jaterní* čchi je sekundární k nedostatku *krve jater*). Přál bych si, aby jemnější aspekty čínské diagnostiky zůstaly zachovány.

Knihy je rozdělena podle tradičních čtyřech částí čínské diagnostiky, jimiž jsou diagnostika pozorováním („dívat se“), dotazováním („ptát se“), pohmatem („dotýkat se“) a poslechem („poslouchat a čichat“). Kromě těchto čtyřech hlavních dílů pokrývá 5. díl symptomy a příznaky: zatímco se 1. díl věnuje pozorování příznaků a 2. díl věnuje dotazování se zabývá symptomy, v 5. dílu o symptomech a příznacích jsou uvedeny stovky různých klinických projevů bez ohledu na to, do které kategorie spadají, a jsou uspořádány podle části těla, jež postihují.

Mezi pozorováním a dotazováním se rozlišuje čistě z didaktických důvodů, přičemž toto rozlišování neodpovídá klinické realitě, kdy zjištění z pozorování a z dotazování probíhá současně a může být automaticky spojováno. Oddělovat od sebe například suchou pokožku (příznak zjištěný při pozorování) a svědění pokožky (symptom zjištěný při dotazování) je umělé a nerealistické. Dalším dobrým příkladem je otok kotníků: pozorování příznaků je bezprostředně sklobuveno s pohmatem dané oblasti a dotazováním pacienta.

Kombinování symptomů i příznaků pro každou oblast navíc odpovídá také tomu, jak u pacienta obvykle postupujeme. Když například přijde pacient, u něhož jsou klinické projevy soustředěny hlavně v jedné oblasti těla, budeme přirozeně nejprve zkoumat tuto oblast dotazováním se na symptomy a pozorováním veškerých vnějších příznaků, aniž bychom dotazování a pozorování od sebe oddělovali. Když si pacient stěžuje, dejme tomu, na rozmazané vidění, okamžitě a automaticky budeme pozorovat oči, abychom viděli, zda nejsou suché nebo podlité krví.

V 6. díle jsou uvedeny syndromy v čínské medicíně z různých hledisek – tedy podle vnitřních orgánů, patogenních činitelů, čchi, *krve* a tělních tekutin, osmeré osnovy, dvanácti drah, čtyř vrstev, šesti oddílů, *tří ohnišť* a pěti prvků. Je třeba poznamenat, že syndromy uvedené v 5. díle o symptomech a příznacích byly pokaždé uzpůsobeny konkrétním symptomům a nemusejí nutně odpovídat syndromům uvedeným v 6. díle. Například syndrom nedostatku *krve jater*

pod konkrétním očním symptomem bude obsahovat symptomy a příznaky mírně odlišné od symptomů a příznaků uvedených u obecného syndromu nedostatku *krve jater* v 6. díle. Kdekoliv je to vhodné, je v 6. díle uvedena léčba pomocí akupunktury a léčivých bylin.

Na začátku knihy je rejstřík všech symptomů a příznaků obsažených v 5. díle s křížovými odkazy na 1. díl (pozorování), 2. díl (dotazování), 3. díl (pohmat) a 4. díl (poslech a čich).

Dodatek 1 obsahuje kazuistiky s konkrétním diagnostickým významem, které jsou použity k osvětlení důležitých teoretických principů čínské medicíny. Dodatek 2 uvádí všechny bylinné předpisy zmíněné v 6. dílu věnovaném syndromům. Dodatek 3 přináší stručnou historii čínské diagnostiky.

Amersham, 2004

Giovanni Maciocia

Rejstřík symptomů a příznaků

Číslo dílu	5	1	2	3
HLAVA A OBLIČEJ				
Hlava				
Šum v mozku	55		34	
Motání hlavy	55		34	
Padající hlava	55			
Mdloby	55		34	
Pocit chladu na hlavě	55		34	
Pocit hlavy na prasknutí	55		34	
Pocit horka na hlavě	55		34	
Pocit těžké hlavy	55		34	
Pocit otupělé hlavy	55		34	
Hlava naklánějící se k jedné straně	55	5		
Hlava zaklánějící se dozadu	55	5		
Bolest hlavy	55		34	
Necitlivost kůže na hlavě	55		34	
Zarudnutí a bolest pokožky hlavy	55	5		
Otok celé hlavy	55	5		
Třes hlavy	55	4, 5		
Vřídky v oblasti bradavkového výběžku kosti spánkové	55	5		
Vlasy a kůže na hlavě				
Alopecie	55	5		
Nežity na pokožce hlavy	55	5		
Lupy	55	5		
Suché a lámavé vlasy	55	5		
Suchá pokožka hlavy	55	5		
Oderky na pokožce hlavy	55	5		
Mastné vlasy	55	5		
Vypadávání vlasů	55	5		
Svědění kůže na hlavě	55		34	
Předčasné šedivění vlasů	55	5		
Zarudnutí a bolest pokožky hlavy	55	5		
Vřídky na pokožce hlavy	55	5		
Obličej				
Akné	55, 77	5		
Namodralá/nazelenalá barva pleti	56	3		
Tmavá barva pleti	56	3		
Zešikmení očí a úst	55	4, 5		
Bolest v obličejí	55		35	
Obličejová obrna	55	4		
Tik v obličejí	55	4		
Pocit horka v obličejí	55		35	
Vrásky v obličejí	55	5		
Necitlivost/mravenčení obličejí	55		35	
Otok obličejí	55	5		

Číslo dílu	5	1	2	3
Vyrážka s pupínky/skvrnami	55	5		
Nachová barva pleti	56	3		
Červená barva pleti	56	3		
Sinalá barva pleti	56	3		
Otok a zarudnutí obličejí	55	5		
Otok, zarudnutí a bolest tváří	55	5		
Vřídky pod jařmovým obloukem	55	5		
Bílá/bledá barva pleti	56	3		
Žlutá barva pleti	56	3		
Uši				
Krvácení z uší	57			
Namodralý/nazelenalý vnější ušní závit	57	9		
Svraštělé uši	57	9		
Tmavý vnější závit	57	9		
Výtok z uší	57	9		
Rozšířené krevní cévy na uších	57	9		
Suchý a svraštělý vnější ušní závit	57	9		
Bolest v uších	57		42	
Nadměrná tvorba ušního mazu	57	9		
Svědění v uších	57		42	
Bledý vnější závit	57	9		
Zarudlá zadní strana uší	57	9		
Zarudlý vnější závit	57	9		
Boláky na uších	57	9		
Otok a zarudnutí prohlubně na boltci	57	9		
Oteklé uši	57	9		
Ušní šelesty/hluchota	57		42	
Bradavice na uších	57	9		
Žlutý vnější závit	57	9		
Nos				
Nepříjemné pachy	58			
Ucpaný nos	58		35	
Namodralý/nazelenalý nos	58	7		
Tmavý nos	58	7		
Suché nosní dírky	58	7	35	
Chvění nosních křídel	58	7		
Svědění v nose	58		35	
Ztráta čichu	58		35	
Pobolívání nosu	58		35	
Krvácení z nosu	58	7		
Bolest v nose	58		35	
Bledý nos	58	7		
Pupínky na nose	58	7		
Polypy	58			
Červený nos	58	7		

Číslo dílu	5	1	2	3
Rudě nachový nos	58	7		
Rýma	58	20	35	
Kýchání	58		35	
Oteklý nos	58	7		
Vřídky na nose	58	7		
Žlutý nos	58	7		
Hrdlo				
Sucho v hrdle	59		36	
Pocit překážky v hrdle	59		36	
Chrapot/ztráta hlasu	59		36	53
Šimrání v krku	59		36	
Hleny v hrdle	59			
Zarudnutí hltanu	59	10		
Zarudnutí/oderky v hltanu	59	10		
Zarudnutí a otok hltanu	59	10		
Zčervenání krku	59	10		
Bolení v krku	59		36	
Otok po stranách krku (struma)	59	10	36	
Oteklé krční mandle	59	10	36	
Bílé hnisající vřídky v hrdle	59			
Ústa				
Opary	60	8	35	
Popraskané koutky úst	60	8		
Zešikmení úst	60	8		
Slintání z koutků úst	60	8		
Svědění v okolí úst	60			
Afty v ústech	60	8	35	
Široce otevřená ústa	60	8		
Chvějící se ústa	60			
Jazyk				
Svědění na jazyku	60		35	
Necitlivost jazyka	60		35	
Bolestivý jazyk	60		35	
Afty na jazyku	60			
Zuby				
Suché a matné zuby	60	8		
Šedivé zuby	60	8		
Skřípání zubů	60			
Uvolněné zuby	60	8		
Plak	60	8		
Zubní kazy	60	8		
Bolest zubů	60		35	
Vlhké horní/suché dolní zuby	60	8		
Bílé a suché zuby	60	8		
Žluté a suché zuby	60	8		
Dásně				
Krvácející dásně	60	8	35	

Obrázek P1.1 ukazuje souvislost oblastí obličeje a pěti jinových orgánů podle Prostých otázek a obrázek P1.2 tuto souvislost podle Zázračného čepu.

Význam vztahů mezi oblastmi obličeje a vnitřními orgány v diagnostice bude později vysvětlen podrobněji.

Vztah mezi pěti tkáněmi a vnitřními orgány

Ve 4. kapitole Prostých otázek se uvádí vztah mezi pěti tkáněmi a pěti jinovými orgány takto:

<i>Plíce</i>	pokožka
<i>Slezina</i>	svaly
<i>Játra</i>	šlachy
<i>Srdce</i>	krevní cévy
<i>Ledviny</i>	kosti

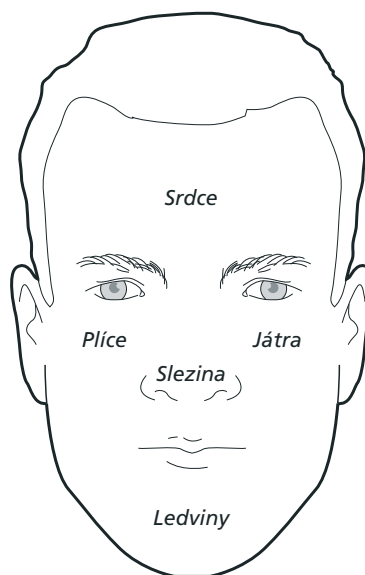
Plíce ovlivňují pokožku do té míry, že rozptylují ochrannou čchi v pokožce a prostoru mezi pokožkou a svaly (*couli*); *plíce* také řídí otevírání a zavírání pórů, a tudíž pocení. Vztah mezi *plícemi* a pokožkou je velmi zřetelný u atopických pacientů, kteří trpí jak astmatem, tak ekzémem.

Slezina ovlivňuje svaly a způsobuje jejich ochablost, je-li prázdná. *Játra* ovlivňují šlachy, což zahrnuje vazy a chrupavky: zejména *krev jater* vyživuje vazy v kloubech a zajišťuje, aby byly náležitě vyživované a promazané. „Šlachy“ a jejich vztah s *játry* však mají v čínské medicíně širší význam. Například nehty jsou pokládány za prodloužení šlach a o třesu nebo křečích u pacienta trpícího vnitřním *větrem* se říká, že jsou způsobeny „třesením šlach“.

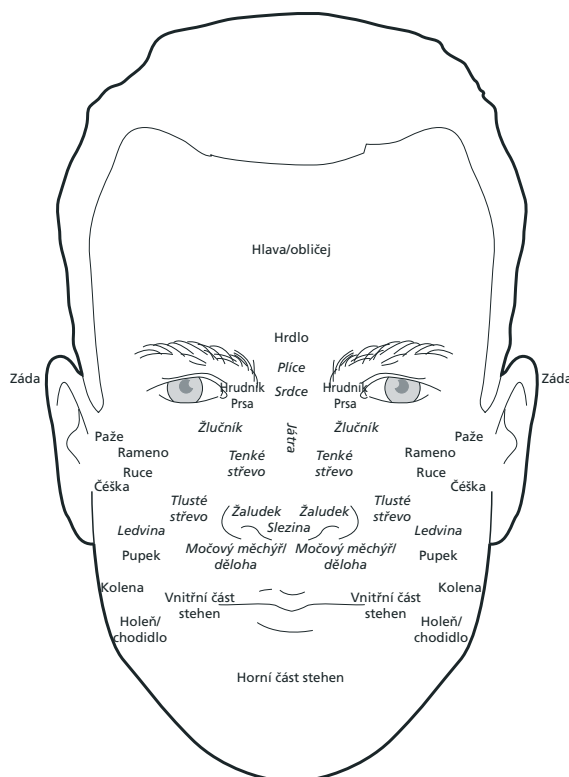
Srdce řídí *krev* a ovlivňuje stav krevních cév. *Ledviny* ovlivňují kosti a kostní dřeň: zejména je to *esence ledvin*, která vyživuje kosti a kostní dřeň.

Pět tkání pohotově ukazuje patologické stavy s nimi spojených orgánů. Když jsou *plíce* prázdné, prostor mezi kůží a svaly je „otevřený“ a taková osoba může trpět samovolným pocením a bude náchylná k napadení vnějším *větrem*.

Když je prázdná *slezina*, osoba zakouší svalovou ochablost a celkovou únavu. Jsou-li prázdná *játra* (zejména při nedostatku *krve jater*), šlachy se stávají náchylnými vůči napadení *chladem*, *vlhkostí* nebo *větrem*; prázdnota *krve jater* může také způsobit stažení šlach. Stáza *krve jater* nebo stagnace *jaterní* čchi mohou způsobit ztuhlost vazů v kloubech, zatímco *vítr jater* může vyvolat třes šlach.

Obr. P1.1 Souvztažnost oblastí obličeje a vnitřních orgánů podle Prostých otázek

Obr. P1.2 Souvztažnost oblastí obličeje a vnitřních orgánů podle Zázračného čepu

Ztuhlost krku

Pozorování

„Ztuhlost krku“ znamená, že pro pacienta je obtížné předklánět nebo zaklánět hlavu a otáčet jí ze strany na stranu.

Klinický význam

V akutních situacích může ztuhlost krku ukazovat na napadení vnějším *větrem*, které bývá doprovázeno všemi typickými projevy vnějšího napadení, jako je nesnášenlivost chladu, horečka, bolest hlavy a plovoucí pulz. Ztuhlost krku může být vyvolána jak *větrným chladem*, tak *větrnou horkostí*, ale s větší pravděpodobností se vyskytuje při napadení *větrným chladem* (vlastně se jedná o jeden z hlavních symptomů napadení *větrným chladem*, jak je uvedeno v Pojednání o zranění chladem – viz literatura, str. 1105). Další možný akutní stav vyvolávající ztuhlost krku nastává, když vnější *chlad* a *vlhkost* napadnou svaly krku; v tomto případě je přítomna také výrazná bolest krku. Jedná se o případ akutního *bolestivého obstrukčního syndromu*, který bývá relativně běžný.

V chronických případech je ztuhlost krku způsobena buď slabostí dráhy *močového měchýře* v oblasti krku, k níž dochází na pozadí prázdnoty *ledvin*, nebo vnitřním *větrem*; oba případy jsou běžnější u starších osob.

Syndromy, které leží v pozadí ztuhlosti krku, shrnuje rámeček 4.1:

RÁMEČEK 4.1 ZTUHLOST KRKU

- Ztuhlost s nesnášenlivostí chladu, plovoucí pulz: napadení vnějším *větrem*
- Ztuhlost a bolest: napadení vnějším *chladem* a *vlhkostí*
- Mírná ztuhlost a motání hlavy: prázdnota *močového měchýře* a *ledvin*

OBLIČEJ

Jsou popsány tyto příznaky v obličeji:

- zešíkmení očí a úst,
- obrna obličeje (Bellova paréza),
- tik v obličeji.

Zešíkmení očí a úst

Pozorování, 5. kapitola; Symptomy a příznaky, 55. kapitola

Pozorování

Zešíkmení očí a úst spočívá ve stažení úst směrem ke zdravé straně a neschopnosti zcela zavřít nebo otevřít oči; pacient navíc shledává obtížným se jakkoliv šklebit, nadouvat tváře, cenit zuby nebo pískat.

Klinický význam

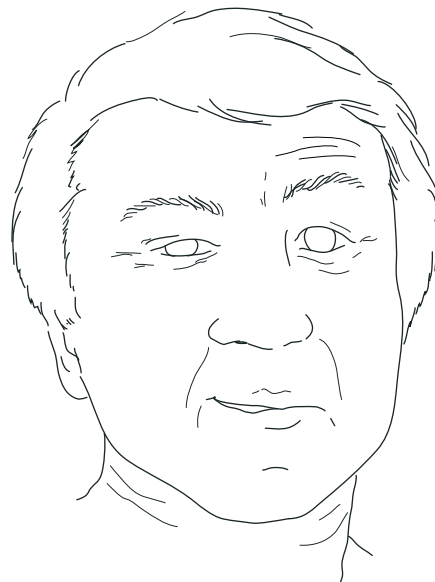
Zešíkmení očí a úst je důsledkem (*větrné*) mrtvice a obvykle je lze vidět u lidí středního věku či starších osob; vždy ukazuje na vnitřní *vítr* postihující svaly v obličeji.

Když zešíkmení očí a úst následuje po mrtvici, nazývá se v západní medicíně centrální obličejová obrna, protože pochází z centrálního nervového systému. U obličejové obrny po mrtvici nejsou postiženy nervy (zásobující svaly) nad očima, tudíž pohyby obočí a krčení čela jsou normální. Naopak u periferní obličejové obrny (Bellovy parézy) pacient není schopen na straně postižené obrnou zdvihnout obočí ani pokrčit čelo. Zešíkmení očí a úst ukazuje obrázek 4.1.

Obrna obličeje (Bellova paréza)

Symptomy a příznaky, 55. kapitola

Obrna obličeje je důsledkem poškození periferních nervů, zatímco zešíkmení očí a úst po mrtvici je způsobeno poškozením centrálního nervového systému.

Obr. 4.1 Zešíkmení očí a úst

(„spasmu bránice“). Pacient trpívá ztrátou hmotnosti, vyčerpáním, obtížemi při polykání a mívá pocit, jako by mu mezi hrdlem a bránicí uvízlo sousto potravy.

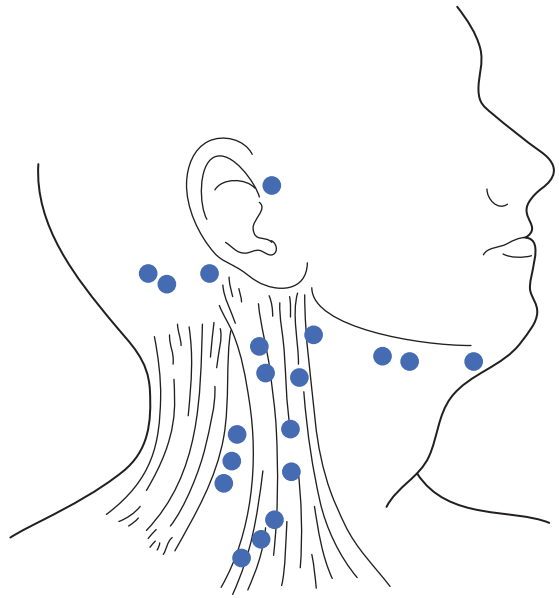
Oteklé krční uzliny

Symptomy a příznaky, 59. kapitola

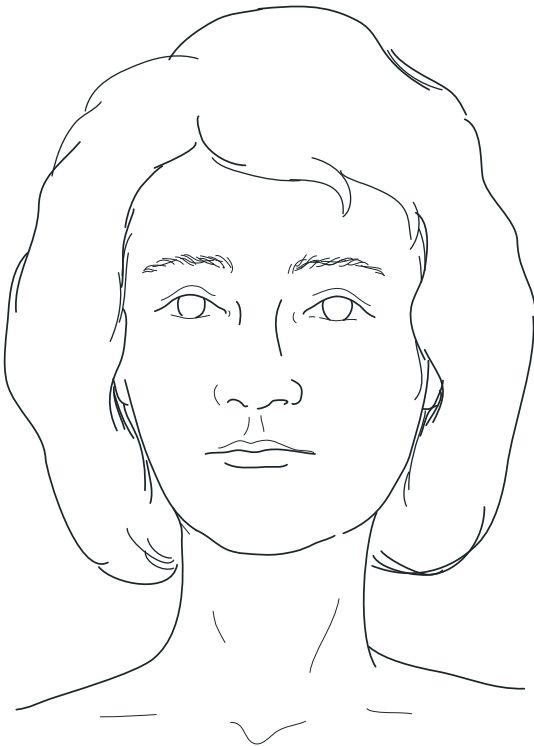
Umístění krčních uzlin ukazuje obrázek 10.9.

Akutní otok krčních uzlin bývá obvykle důsledkem napadení *větrnou horkostí s jedovatou horkostí*; jinými slovy, otok krčních uzlin během napadení *větrnou horkostí* ukazuje, že je přítomna i *jedovatá horkost*. To je běžné například v akutních fázích žláznaté horečky (infekční mononukleózy). U chronických stavů může otok krčních uzlin ukazovat také na *jedovatou horkost*, avšak na takovou, která se obecně vyskytuje na pozadí nedostatku čchi nebo jin, případně obou z nich.

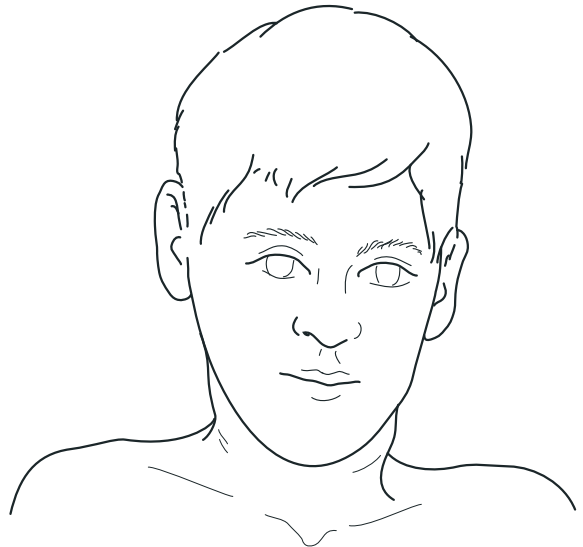
U chronických případů může být otok krčních uzlin důsledkem *jedovaté horkosti* se stázou *krve*, případně důsledkem *hleny* (obr. 10.10).

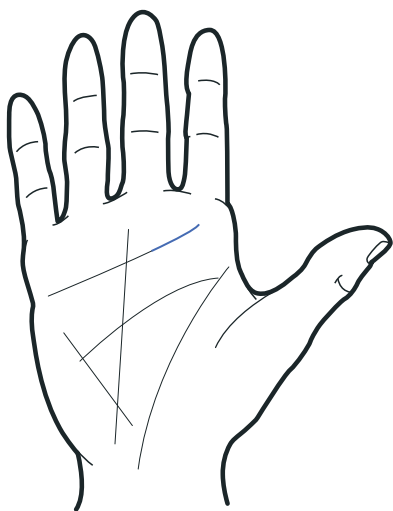
Obr. 10.9 Krční uzliny

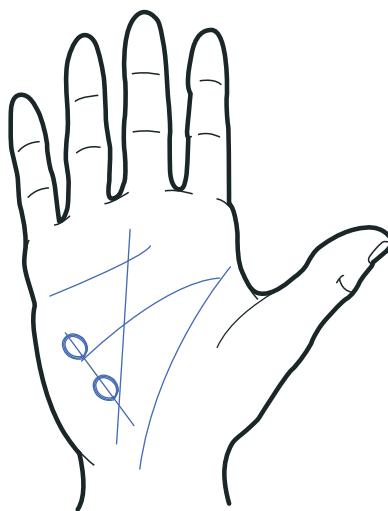
Obr. 10.8 Tenký krk

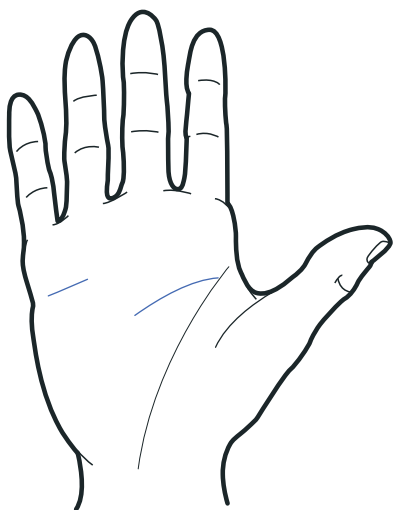
Obr. 10.10 Oteklé krční uzliny

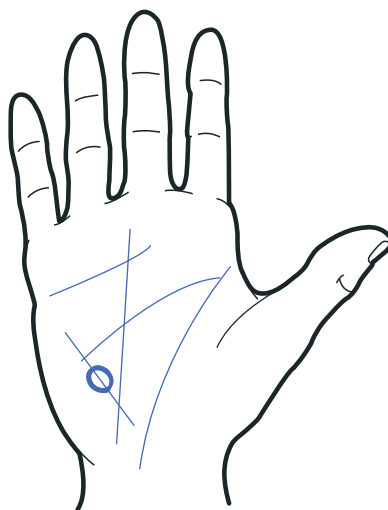
Obr. 14.10 Čáry ukazující na vysoký krevní tlak

Obr. 14.12 Znamení na čáře zdraví u astmatu

Obr. 14.11 Čáry ukazující na onemocnění věnčitých tepen

Obr. 14.13 Znamení na čáře zdraví u tuberkulózy plic

Nemoci oběhové soustavy

U vysokého krevního tlaku sahá čára emocí za svůj přirozený konec (obr. 14.10).

U onemocnění věnčitých tepen jsou jak čára emocí, tak čára hlavy kratší, než je obvyklé (obr. 14.11).

Nemoci dýchacího ústrojí

U astmatu jsou na obou koncích dráhy zdraví znamení oválného tvaru (obr. 14.12).

U tuberkulózy plic jsou znamení oválného tvaru uprostřed dráhy zdraví (obr. 14.13).

Čínská patologie a diagnostika

Z čínské perspektivy má akné tyto hlavní příčiny:

- **Horkost plic:** Charakteristické jsou pupínky s bílým vrcholkem a černými tečkami obvykle na čele, kolem nosu a v horní části zad a na hrudníku.
- **Horkost žaludku:** Charakteristické jsou pupínky s bílým vrcholkem a černými tečkami obvykle kolem úst a na hrudníku a v horní části zad.
- **Horkost krve:** Charakteristické jsou červené pupínky obvykle kolem nosu, úst a obočí. Tento typ akné bývá často horší před menstruací a během ní.
- **Jedovatá horkost:** Charakteristické jsou neštovičky, jež mohou být bolestivé. Projevem mohou být také zanícené cysty. Nejčastěji postiženými místy jsou horní část zad a hrudník.
- **Vlhká horkost s jedovatou horkostí a stázou krve:** Charakteristické jsou hluboké, bolestivé, zanícené hrbolky a hnisem naplněné cysty. Tento typ obvykle zanechává dolíčky a jizvy.
- **Nedostatek čchi plic a sleziny:** Jedná se často o základní stav kombinovaný s *vlhkostí* a charakteristický dlouhotrvajícími pupínky, které vymizí až po dlouhé době.

Syndromy, které leží v pozadí akné, shrnuje rámeček 21.10:

RÁMEČEK 21.10 AKNÉ

- Bílé tečky a černé tečky na čele, nose, horní části zad a hrudníku: *horkost plic*
- Bílé tečky a černé tečky v okolí úst, na hrudníku a horní části zad: *horkost žaludku*
- Červené pupínky v okolí nosu, úst a obočí, zhoršující se před menstruací/během menstruace: *horkost krve*
- Bolestivé neštovičky, zanícené cysty v horní části zad a na hrudníku: *jedovatá horkost*
- Hluboké bolestivé zanícené uzlíky, hnisem naplněné cysty, tvorba dolíčků a jizev: *vlhká horkost s jedovatou horkostí a stázou krve*
- Dlouhotrvající pupínky, které mizí pomalu: nedostatek čchi *plic a sleziny* často kombinovaný s *vlhkostí*

Lupénka

Symptomy a příznaky, 77. kapitola

Západní patologie a diagnostika

Lupénka je chronická neinfekční zánětlivá dermatóza charakteristická jasně ohraničenými zarudlými ložisky

pokrytými stříbřitými šupinami. Vrcholnou dobou nástupu je druhá a třetí dekáda života. U dětí mladších 8 let je lupénka neobvyklá.

Přibližně 35 % pacientů má toto onemocnění v rodinné anamnéze. Jestliže má lupénku jeden z rodičů, u dítěte je 25% pravděpodobnost podobného postižení, jestliže však lupénku mají oba rodiče, tato pravděpodobnost se zvyšuje na 60 %.

Podoba lupénky se pohybuje od typických chronických ložisek postihujících lokty až po akutní generalizovanou formu s neštovičkami. Existuje mnoho různých typů lupénky:

- **Ložisková:** Spočívá v jasně vymezených ložiscích diskovitěho tvaru postihujících lokty, kolena, kůži kštiny nebo okraj kštiny.
- **Kapkovitá:** Jedná se o akutní symetrický výsev „kapkovitých“ lézí obvykle na trupu a končetinách. Tato forma obvykle postihuje dospívající nebo mladé dospělé osoby a může se objevit po streptokokové infekci v hrdle.
- **Ohybová:** Postihuje záhyby v podpaží, oblasti pod prsy a třísla. Obvykle je pozorována u starších osob.
- **Lokalizovaná:** Lokalizovanou lupénku lze vidět na dlaních a ploskách nohou, prstech a nehtech a na kůži kštiny.
- **Generalizovaná pustulózní:** Jedná se o vzácný typ lupénky charakteristický neštovičkami po celém těle. Na erytematózním pozadí vznikají pláty malých sterilních žlutavých neštoviček, které se mohou rychle šířit. Nástup je často akutní a pacient se necítí dobře, má horečku a je malátný.
- **Nehtová:** U tohoto typu lupénky je nejběžnější změnou tvorba jamek v nehtech, následovaná oddělováním distálního konce nehtu od nehtového lůžka. Pod nehtem dochází k nadměrnému rohovatění s hromaděním keratinu pod distálním koncem nehtu, postihujícímu převážně nehty prstů na nohou.
- **Lupénková artritida:** Jedná se o autoimunitní onemocnění charakteristické současným výskytem lupénky a zánětu kloubů, který připomíná revmatoidní artritidu.

Dalším diagnostickým příznakem lupénky je Auspitzův fenomén – při poškrábání povrchových šupin se v typickém případě odhalují malé krvácivé tečky.

Protože lupénky existuje mnoho druhů, mohou být jako lupénka nesprávně diagnostikovány i jiné kožní

Kazuistika 46.6

Osmadvacetiletá žena trpěla již od prvního krvácení bolestivou menstruací. Menstruace přicházela pravidelně a trvala 9 až 10 dní; menstruační krev byla tmavá s občasnými sraženinami. Bolest byla někdy bodavé povahy, ale jindy se spíše než o bolest jednalo o tupé hluboké pobolívání s výrazným pocitem těžkosti: pacientka řekla, že celou spodní polovinu těla cítí jako těžkopádnou, těžkou a nacpanou, což byl jasně její způsob vyjádření toho, co se v čínské medicíně nazývá „pocit těžkosti“. Bolest byla situována ve středové oblasti podbřišku a zmírňovala ji horká lázeň. Pacientka v nedávné době pociťovala bolest při souloži. Tato bolest byla ostré povahy a byla rovněž lokalizována ve středové oblasti podbřišku. Kromě bolestivých menstruací pacientka pociťovala poslední 2 roky také tupou bolest v pravé části podbřišku uprostřed cyklu; tato bolest byla provázena rovněž tmavohnědým výtokem. Trpěla také premenstruačním napětím, projevujícím se podrážděností a napětím prsů a pocitem nafouknutí břicha. Na základě vnitřního a ultrazvukového vyšetření u ní byla diagnostikována endometrióza.

Mezi další symptomy odhalené dotazováním patřily studené končetiny, občasný pocit horka v obličejí, vnímané bušení srdce, úzkost a sevření hrudníku.

Jazyk byl na špičce červený a pulz celkově mírně hladký a na levé proximální pozici mírně napružený.

symptomy a také duševní zmateností a hyperaktivitou; při *ohnivém hlenu* je přítomen také premenstruační otok prsů a jejich bolest.

Premenstruační napětí může být způsobeno také prázdnotou, především nedostatkem *krve jater*, nedostatkem jin *jater* a *ledvin*, nedostatkem jangu *sleziny* a *ledvin* a nedostatkem čchi *sleziny s vlhkostí*. Při stavech prázdnoty se premenstruační napětí projevuje především depresí, pláčem, ztrátou motivace, pocitu těžkosti, únavou a malátností a pouze mírnou podrážděností.

Premenstruační napětí **není** vždy způsobeno stagnací čchi *jater*.

Nevolnost nebo zvracení před menstruací značí stagnující čchi *jater* napadající *žaludek*, zatímco premenstruační zácpa s bobkovitou stolicí a pocitem nafouknutí břicha ukazují na stagnující čchi *jater* napadající *tenké a tlusté střevo* a *slezinu*. Je důležité

Diagnóza: Bodavý charakter bolesti a tmavá barva menstruační krve se sraženinami jasně ukazují na stázu *krve*, která s největší pravděpodobností pochází z *chladu* v *děloze*. Přítomnost *chladu* můžeme odvodit ze zmírnění bolesti horkou lázní a také z anamnézy: je-li vlastně menstruace bolestivá již od prvního krvácení, nejběžnějším etiologickým faktorem je napadení *dělohy* vnějším *chladem* v důsledku hraní si v krátkých kalhotách v chladném a vlhkém počasí. V tomto případě tedy *chlad* v *děloze* brání oběhu krve a působí stázu *krve*.

Kromě stázy *krve* je zde také jasný syndrom *vlhkosti ve spodním ohništi*, který se projevuje občasným tupým pobolíváním během menstruace, výrazným pocitem těžkosti a bolestí uprostřed cyklu. Dochází také k určité stagnaci *jaterní* čchi působící premenstruační symptomy.

Občasný pocit horka v obličejí, studené končetiny, vnímané bušení srdce, úzkost a sevření hrudníku, to vše lze vysvětlit jakožto projevy protichůdného toku čchi v *ústřední dráze*. Když uvážíme tyto symptomy a menstruační symptomy, můžeme vlastně říci, že všechny pacientčiny symptomy odrážejí disharmonii *ústřední dráhy*.

Hlavním principem léčby tudíž bude prostě regulace *ústřední dráhy* ohříváním *dělohy*, ožívováním *krve* a rozpouštěním *vlhkosti ve spodním ohništi*.

se vždy zeptat, zda v období menstruace dochází k nějaké změně ve vyprazdňování střev, protože taková změna odráží u ženy stav jangových orgánů. Častými symptomy objevujícími se v době menstruace jsou řídká stolice nebo zácpa. Zácpa v době menstruace může být důsledkem stagnující čchi *jater* napadající *tenké a tlusté střevo*, nedostatku *krve jater* (při suché stolici) nebo nedostatku jangu *ledvin* (při málo častém vyprazdňování), zatímco řídká stolice může být způsobena nedostatkem čchi *sleziny*, stagnující čchi *jater* napadající *slezinu* (při pocitu nafouknutí břicha) nebo nedostatkem jangu *ledvin* (při průjmu).

Bolesti hlavy před menstruací ukazují na stagnaci *jaterní* čchi nebo vzestup jangu *jater*. Napětí prsů znamená stagnaci čchi *jater*, pokud jsou však prsy velmi oteklé a bolestivé, může to ukazovat na *hlen* (který se u premenstruačních problémů obvykle kombinuje se stagnací čchi). Akutní bolest prsů může být způsobena *jedovatou horkostí* v prsech, k jaké dochází při akutním zánětu prsu po porodu.

证候

1. ČÁST

SYMPTOMY A PŘÍZNAKY ČÁSTÍ TĚLA

Obsah části

55	Hlava, vlasy a obličej	599
56	Barva obličeje	615
57	Uši	621
58	Nos	629
59	Hrdlo	641
60	Ústa, jazyk, zuby, dásně, rty, patro a philtrum	649
61	Oči	667
62	Šije, ramena a horní část zad	693
63	Hrudník	699
64	Končetiny	711
65	Paže	721
66	Dolní končetiny	735
67	Spodní část zad	745
68	Celé tělo	751
69	Trávicí soustava a chuť	759
70	Žízeň a pití	771
71	Břícho	775
72	Vyprazdňování stolice	787
73	Močení	793
74	Řitní otvor	801
75	Mužské sexuální a genitální symptomy	805
76	Pocení	815
77	Příznaky na kůži	821
78	Emocionální symptomy	831
79	Psychické a emocionální symptomy	837
80	Psychické potíže	843
81	Problémy se spánkem	847
82	Pocit chladu, pocit horka, horečka	853
83	Hlas, řeč a zvuky	859

ÚVOD

První část 5. dílu se zabývá obecnými symptomy a příznaky celého těla. V 5. dílu jsou jak symptomy, tak příznaky uvedeny podle oblasti těla, bez rozlišování mezi tím, co je vidět při pozorování a co lze zjistit dotazováním pacienta. Rozlišování mezi pozorováním a dotazováním neodpovídá klinické realitě, kdy zjištění z pozorování a z dotazování probíhá současně a může být automaticky spojováno. Oddělovat od sebe například krví podlité oči (pozorování) a bolest v očích (dotazování) je umělé a nerealistické. Klinické realitě odpovídá shromažďování jak symptomů (zjišťovaných dotazováním), tak příznaků (zjišťovaných pozorováním) pro každou část těla. Uvedu jiný příklad: jestliže si pacient stěžuje na bolest kloubu (dotazování), první přirozenou věcí, kterou uděláme, je, že se na kloub podíváme, zda není oteklý (pozorování), a kloub rovněž vyšetříme pohmatem (pohmat); v tomto příkladu se tedy v jeden celek spojují pozorování, dotazování a pohmat.

Kombinování symptomů i příznaků pro každou oblast navíc odpovídá tomu, jak u pacienta obvykle postupujeme. Když jsou například pacientovy klinické projevy soustředěné hlavně v jedné oblasti těla, přirozeně tuto oblast vyšetříme dotazováním se na symptomy a pozorováním veškerých vnějších příznaků bez rozlišování mezi dotazováním a pozorováním; jestliže si pacient stěžuje třeba na rozmazané vidění, okamžitě a automaticky pozorujeme oči, zda nejsou suché nebo podlité krví.

Pro objasnění propojení mezi 5. dílem o symptomech a příznacích, 1. dílem o pozorování a 2. dílem o dotazování jsem v každém z těchto dílů uvedl odkazy (např. „motání hlavy“ nacházející se v 55. kapitole 5. dílu se nachází také v 34. kapitole 2. dílu).

Náhlé oslepnutí

Oheň jater

Náhlé jednostranné oslepnutí, krví podlité oči, bolest hlavy, motání hlavy, ušní šelesty, podrážděnost, náchylnost k výbuchům hněvu, červený obličej, žízeň, hořká pachut', zácpa, tmavá moč, červený jazyk s ještě červenějšími stranami a suchým žlutým povlakem, strunovitý-rychlý pulz.

Stáza krve jater

Náhlé jednostranné oslepnutí, bolest v očích, bolest podžebrí/břicha, bolestivá menstruace, tmavá a sražená menstruační krev, útvary v břiše, nafialovělé nehty a rty, nachová nebo tmavá pleť, fialový jazyk, strunovitý nebo pevný pulz.

Horký hlen v játrech

Náhlé oslepnutí, červený obličej a oči, podrážděnost, náchylnost k výbuchům hněvu, ušní šelesty/hluchota (s náhlým nástupem), bolest hlavy na spáncích, motání hlavy, žízeň, hořká pachut', spánek narušovaný sny, zácpa se suchou stolicí, tmavě žlutá moč, krvácení z nosu, zvracení krve, vykašlávání krve, pocit tísně na hrudníku, chřestivý zvuk v hrdle, pocit otupělé hlavy, vykašlávání hlenů, vysoký krevní tlak, červený a oteklý jazyk s ještě červenějšími stranami a s lepkavým žlutým povlakem, strunovitý-hladký-rychlý pulz.

Horký hlen v srdci

Náhlé oslepnutí, červený obličej, zarudlé oči, vnímané bušení srdce, duševní neklid, žízeň, pocit tísně na hrudníku, tmavá moč, vykašlávání hlenů, chřestivý zvuk v hrdle, hořká pachut', nespavost, spánek narušovaný sny, pocit nervozity, duševní zmatenost, nesouvislá řeč, ukvapené chování, tendence ke zraňování nebo peskování lidí, nekontrolovaný smích nebo pláč, křik, mumlání si pro sebe, deprese, manické chování, červený jazyk s ještě červenější oteklou špičkou a srdeční rýhou s lepkavým žlutým povlakem uvnitř, hladký-rychlý nebo hladký-vlnovitý-rychlý pulz.

Vítr jater

Náhlé jednostranné oslepnutí, třes, silné motání hlavy, ušní šelesty, bolest hlavy, necitlivost končetin, tiky, ztuhlý, vychýlený nebo pohybuující se jazyk, strunovitý pulz.

Horkost ve vrstvě krve (v rámci čtyř vrstev)

Náhlé oslepnutí, vysoká noční horečka, kožní vyrážka se skvrnami, duševní zmatenost, kóma, krvácení, tmavě červený a suchý jazyk bez povlaku, tenký-rychlý pulz.

SVĚDĚNÍ OČÍ

Dotazování, 42. kapitola

Nedostatek krve jater

Mírné svědění očí, rozmazané vidění, mžitky před očima, motání hlavy, necitlivost/mravenčení končetin, matně bledá pleť, slabá menstruace, bledý jazyk, zadržávající nebo tenký pulz.

Nedostatek jin jater

Svědění očí, mžitky před očima, suché oči, rozmazané vidění, motání hlavy, necitlivost/mravenčení končetin, slabá menstruace, matně bledá pleť, ale s červenými lícními kostmi, suché a křehké nehty, suchá pokožka a vlasy, noční pocení, normálně zbarvený jazyk bez povlaku, tenký nebo plovoucí-prázdný pulz.

Oheň jater

Silné svědění očí, krví podlité oči, bolestivé oči, bolest hlavy, červený obličej, motání hlavy, ušní šelesty, podrážděnost, náchylnost k výbuchům hněvu, žízeň, hořká pachut', zácpa, tmavá moč, červený jazyk s ještě červenějšími stranami a suchým žlutým povlakem, strunovitý-rychlý pulz.

Oheň srdce

Svědění očí, zarudlé oči, pálivý pocit v očích, zarudnutí ve vnitřním očním koutku, vnímané bušení srdce, žízeň, afty v ústech a na jazyku, duševní neklid, pocit nervozity, nespavost, spánek narušovaný sny, pocit horka, červený obličej, hořká pachut', červený jazyk s ještě červenější špičkou a žlutým povlakem, vlnovitý-rychlý pulz.

Vítr jater

Svědění očí, suché oči, rozmazané vidění, třes, silné motání hlavy, ušní šelesty, bolest hlavy, necitlivost končetin, tiky, ztuhlý, vychýlený nebo pohybuující se jazyk, strunovitý pulz.

ŽLUTÝ POT

Pozorování, 20. kapitola; Dotazování, 41. kapitola

Žlutý pot byl poprvé zmíněn ve Výtahu z Pojednání o receptech obsahu zlaté skříňky (*Jingui yaolüe*, cca 200 n. l.). Ve 14. kapitole, kde je žlutý pot zmíněn třikrát, se praví: „*Při nemoci se žlutým pocením je přítomen otok, horečka, žízeň a žlutý pot jako míza korkovníku (tedy jasně žlutý).*“⁴¹

Vlhká horkost

Žlutý pot připomínající mizu korkovníku po celém těle, horečka, otok, pocit těžkosti, lepkavá/hořká pachuť, lepkavý žlutý povlak jazyka, hladký pulz.

Další symptomy a příznaky závisejí na postiženém orgánu, kterým mohou být *žaludek, slezina, játra* nebo *žlučník*.

Zablokování vyživující a ochranné čchi

Horečka, pot připomínající mizu korkovníku, otok, pocit těžkého těla, pocit, jako by hmyz lezl pod kůží, žízeň, obtížné močení, bílý povlak jazyka, hluboký pulz.

Pro tento syndrom je charakteristický nedostatek ochranné čchi a stagnace vyživující čchi (přesně obráceně než u syndromu tchaj-jangu z *větru*); jsou zadržovány tekutiny, je zablokována čchi a je poškozena funkce močového měchýře. Tato příčina žlutého potu je méně častá než příčina předchozí.

Stagnující čchi jater obracející se v horkost

Žlutý pot barvící oblečení, zejména v podpaží, podžebří nebo v oblasti genitálií, nafouknutí v podžebří nebo nadbřišku, mírný pocit tísně na hrudníku, podrážděnost, premenstruační napětí, nepravidelná menstruace, premenstruační napětí v prsech, pocit knedlíku v krku, pocit horka, červený obličej, žízeň, náchyllost k výbuchům hněvu, silná menstruace, jazyk po stranách červený, strunovitý a mírně rychlý pulz.

Nedostatek čchi sleziny a plic

Žlutý pot v horní části zad, v oblasti podžebří nebo na hlavě se zhoršením po námaze, mírně krátký dech, slabý hlas, samovolné pocení ve dne, nechut k mluvení, svítivě bílá pleť, tendence k nachlazení, únava, nechutenství, mírné nafouknutí břicha po jídle, slabost končetin, řídká stolice, bledý jazyk, prázdný pulz.

Tento syndrom je běžnější u starších osob.

Nedostatek jin s prázdnou horkostí a vlhkostí

Žlutý pot, který barví oblečení v podpaží nebo v oblasti genitálií, mastná pokožka, noční sucho v hrdle, večerní pocit horka, noční pocení, *horkost pěti srdcí*, zardělé líce, nespavost, úzkost, sucho v ústech s chutí pít po malých doušcích, přílišný poševní výtok, pocit těžkosti, červený jazyk bez povlaku, plovoucí-prázdný a mírně hladký pulz.

LOKALIZOVANÉ POCENÍ

Jednostranné pocení

Jednostranné pocení může probíhat na levé nebo pravé straně těla. Z hlediska akupunktury je tento symptom často důsledkem nerovnováhy v jinových nebo jangových patních dráhách. Jednostranné pocení bylo zmíněno ve Vnitřní knize Žlutého císaře – Prostých otázkách (*Huangdi neijing Suwen*), kde se ve 3. kapitole praví: „*Jednostranné pocení je důsledkem vyprázdnění drah na příslušné straně těla.*“⁴² „Vyprázdnění“ neboli slabost drah na jedné straně těla se může objevit jako výsledek nějakého úrazu na této straně nebo po vysoké horečce, která poškozuje jinové tekutiny a vede k nedostatečné výživě dráhy na dané straně.

Vitr-hlen

Jednostranné pocení, silné motání hlavy, rozmazané vidění, třes, jednostranná necitlivost nebo mravenčení končetiny, ušní šelesty, nevolnost, hleny v hrdle, pocit tísně na hrudníku, ztuhlý nebo vychýlený a oteklý jazyk, strunovitý-hladký pulz.

Hlen se stázou krve

Jednostranné pocení, jednostranná necitlivost končetiny, motání hlavy, nevolnost, hleny v hrdle, pocit tísně na hrudníku, bolest končetin, fialový a oteklý jazyk, hladký-strunovitý pulz.

Nedostatek čchi a krve

Jednostranné pocení, nechutenství, řídká stolice, slabý hlas, únava, rozmazané vidění, motání hlavy, necitlivost/mravenčení končetin, vnímané bušení srdce, matně bledá pleť, bledý jazyk, slabý nebo zadržávající pulz.

Chladná vlhkost

Jednostranné pocení, kontraktury šlach, kontraktury rukou, pocit těžkých končetin, plnost v nadbřišku,

辨证

6. DÍL

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ

Obsah dílu

1. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ PODLE VNITŘNÍCH ORGÁNŮ

- 91 *Srdce* 921
- 92 *Slezina* 927
- 93 *Játra* 933
- 94 *Plíce* 941
- 95 *Ledviny* 947
- 96 *Tenké střevo* 953
- 97 *Žaludek* 955
- 98 *Žlučník* 959
- 99 *Tlusté střevo* 963
- 100 *Močový měchýř* 967

2. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ PODLE ČCHI, KRVE A TĚLNÍCH TEKUTIN

- 101 Identifikace syndromů podle čchi, krve, jangu a jin 971
- 102 Identifikace syndromů podle tělních tekutin 977

3. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA PATOGENNÍCH ČINITELŮ, ČTYŘ VRSTEV, ŠESTI ODDÍLŮ A TŘÍ OHNIŠŤ

- 103 Identifikace syndromů z hlediska patogenních činitelů 985
- 104 Identifikace syndromů z hlediska čtyř vrstev 995
- 105 Identifikace syndromů z hlediska šesti oddílů 1007
- 106 Identifikace syndromů z hlediska tří ohnišť 1011
- 107 Zbytkový patogenní činitel 1013

4. ČÁST

IDENTIFIKACE SYNDROMŮ Z HLEDISKA OSMERÉ OSNOVY, DVANÁCTI DRAH, OSMI MIMOŘÁDNÝCH DRAH A PĚTI PRVKŮ

- 108 Identifikace syndromů z hlediska osmeré osnovy 1023
- 109 Identifikace syndromů z hlediska dvanácti drah 1033
- 110 Identifikace syndromů z hlediska osmi mimořádných drah 1037
- 111 Identifikace syndromů z hlediska pěti prvků 1047

ÚVOD

„Identifikace syndromů“ znamená proces identifikace základní disharmonie, která leží pod všemi klinickými projevy. Jedná se o základní podstatu diagnostiky a patologie v čínské medicíně. Uvážením obrazu tvořeného všemi symptomy a příznaky rozpoznáváme a identifikujeme vespod ležící disharmonický vzorec.

Identifikace syndromů tak zahrnuje vytvoření celkového obrazu disharmonie, kdy jsou vzaty do úvahy všechny symptomy a příznaky. V tomto ohledu čínská medicína nepátrá po příčinách, ale po syndromech. Když řekneme, že u pacienta se projevuje disharmonický vzorec nedostatku jin *ledvin*, nejedná se o příčinu nemoci (kterou je nutno hledat v životě dané osoby), ale o disharmonii ležící vespod nemoci. V dalších ohledech samozřejmě čínská medicína po identifikaci syndromu činí další krok a pokouší se zjistit příčinu disharmonie.

V kontextu identifikace syndromů by „symptomy a příznaky“ měly být interpretovány v širokém smyslu. Patří mezi ně i projevy, které v západní medicíně nejsou za „symptomy“ nebo „příznaky“ považovány (např. bázlivost, slabý hlas, neschopnost rozhodnout se, nepřítomnost žízně apod.).

Při identifikaci syndromů se řídíme typickou čínskou lékařskou filozofií, spočívající v hledání spíše vzájemných vztahů než lineárních příčin. Každý symptom nebo příznak má význam pouze v souvislosti se všemi ostatními projevy; konkrétní symptom proto může v různých situacích znamenat různé věci. Například příznak „suchých vlasů“ doprovázený nočním pocením, večerním pocitem horka, noční suchostí v hrdle a červeným jazykem bez povlaku znamená nedostatek jin, zatímco „suché vlasy“ doprovázené rozmazaným viděním, slabou menstruací a bledým jazykem ukazují na nedostatek *krve*.

辩证

92. kapitola

SLEZINA

Obsah kapitoly

SYNDROMY NEDOSTATKU ČCHI SLEZINY 927
Nedostatek čchi sleziny 927
Nedostatek čchi sleziny s vlhkostí 927
Nedostatek čchi sleziny s hlenem 928
NEDOSTATEK JANGU SLEZINY 928
NEDOSTATEK KRVE SLEZINY 928
POKLES ČCHI SLEZINY 928
SLEZINA NEKONTROLUJÍCÍ KREV 928
SYNDROMY NEDOSTATKU JIN SLEZINY 929
Nedostatek jin sleziny 929
Nedostatek jin sleziny s prázdnou horkostí 929
CHLADNÁ VLHKOST VE SLEZINĚ 929
VLHKÁ HORKOST VE SLEZINĚ 929
HORKOST SLEZINY 930
HLEN BLOKUJÍCÍ STŘEDNÍ OHNIŠTĚ 930
JINOVÝ OHEŇ Z PRÁZDNOTY ŽALUDKU A SLEZINY A NEDOSTATKU PŮVODNÍ ČCHI 930
KOMBINOVANÉ SYNDROMY 930
Nedostatek čchi sleziny a žaludku 930
Nedostatek krve sleziny a srdce 931
Nedostatek čchi sleziny a plic 931
Nedostatek krve sleziny a jater 931
Zablokování sleziny vlhkostí se stagnací jaterní čchi 931

SYNDROMY NEDOSTATKU ČCHI SLEZINY

Nedostatek čchi sleziny

Klinické projevy

Nechutenství, mírné nafouknutí břicha po jídle, únava, malátnost, bledá pleť, slabost končetin, řídká stolice, mírná deprese, tendence k obezitě.

Jazyk Bledý.

Pulz Prázdný.

Akupunktura

CV12 *zhongwan*, ST36 *zusanli*, SP3 *taibai*, SP6 *san-yinjiao*, BL20 *pishu*, BL21 *weishu*.

Předpis

Odvar čtyř ušlechtilých *sijunzi tang*.

Nedostatek čchi sleziny s vlhkostí

Klinické projevy

Nechutenství, mírné nafouknutí břicha po jídle, únava, malátnost, bledá nebo sinalá pleť, slabost končetin, řídká stolice, mírná deprese, tendence k obezitě, plnost břicha, pocit těžkosti, lepkavá pachuč', špatné trávení, nestrávená potrava ve stolici, nevolnost, tupá bolest hlavy na čele, přílišný poševní výtok.

Jazyk Bledý s lepkavým povlakem.

Pulz Měkký.

Akupunktura

CV12 *zhongwan*, ST36 *zusanli*, SP3 *taibai*, SP6 *san-yinjiao*, BL20 *pishu*, BL21 *weishu*, SP9 *yinglingquan*, BL22 *sanjiaoshu*, ST28 *shuidao*.

Tabulka 104.4 Porovnání klinických projevů čtyř vrstev

Symptomy	Ochranná čchi	Čchi	Vyživující čchi/krev
Horečka	Mírná horečka, třesavka	Vysoká horečka, pocit horka	Noční horečka
Žízeň	Mírná	Intenzivní, chuť pít studené nápoje	Sucho v ústech, chuť usrkávat tekutiny
Psychický stav	Nezměněný	Možné delirium, mysl obecně jasná	Delirium, mdloby, mysl zmatená
Pocení	Mírné	Vydatné	Noční pocení
Jazyk	Červený po stranách nebo vpředu, tenký bílý povlak	Červené tělo, silný suchý žlutý povlak	Červené tělo, bez povlaku
Pulz	Plovoucí-rychlý	Velký-rychlý, hluboký-plný-rychlý nebo hladký-rychlý	Tenký-rychlý
Souhrn	Povrchový syndrom	Vnitřní syndrom, řádná čchi silná	Vnitřní syndrom, řádná čchi slabá

Tabulka 104.5 Porovnání klinických projevů čtyř vrstev

Jazyk	Ochranná čchi				Čchi	Vyživující čchi	Krev
	<i>Větrná horkost</i>	<i>Letní vedro</i>	<i>Suchá horkost</i>	<i>Vlhká horkost</i>			
Tělo	Červené po stranách/vpředu	Červené	Suché	Červené	Červené	Sytě červené	Sytě červené
Povlak	Tenký bílý nebo žlutý	Tenký bílý	Tenký bílý, suchý	Bílý, lepkavý	Silný, suchý, žlutý nebo hnědý (při <i>vlhké horkosti žaludku a sleziny</i> lepkavý)	Bez povlaku	Bez povlaku
Poznámka					Je důležitější povlak	Je důležitější tělo	Je důležitější tělo

Tabulka 104.6 Rozlišování mezi pupínky, puchýřky a skvrnami

Typ	Tvar	Lokalizace	Následky
Pupínky (<i>zhen</i>)	Jako malá zrnka, vyčnívající z kůže, červené, lze nahmatat	Hrudník, břicho, záda, nejvíce obličej; zřídka na končetinách	Zanechávají stopy
Puchýřky (<i>bao</i>)	Kulatého tvaru, bílé, zřetelné, jako malé kapky vody, tvarem připomínající zrnka rýže nebo perly, lze nahmatat	Hrudník, břicho, podpaží, krk; na končetinách zřídka, na obličej nikdy	Zanechávají stopy
Skvrny (<i>ban</i>)	Velké kruhovitě skvrny, v jedné úrovni s pokožkou, nevyčnívají, nelze nahmatat	Hrudník, břicho, záda, nejvíce obličej; zřídka na končetinách	Nezanechávají stopy

BAZHENTANG 八珍汤

Odvar osmi perel
 Radix Angelicae sinensis *danggui* 10 g
 Radix Ligustici chuanxiong *chuanxiong* 5 g
 Radix Paeoniae lactiflorae *baishao* 8 g
 Radix Rehmanniae glutinosae preparata *shudihuang* 15 g
 Radix Ginseng *renshen* 3 g
 Rhizoma Atractylodis macrocephalae *baizhu* 10 g
 Sclerotium Poriae cocos *fuling* 8 g
 Radix Glycyrrhizae uralensis preparata *zhigancao* 5 g

BAZHENGSA 八正散

Prášek osmi standardních
 Caulis Mutong *mutong* 3 g
 Talcum *huashi* 12 g
 Semen Plantaginis *cheqianzi* 9 g
 Herba Dianthi *qumai* 6 g
 Herba Polygoni avicularis *bianxu* 6 g
 Fructus Gardeniae jasminoidis *shanzhizi* 3 g
 Radix et rhizoma Rhei *dahuang* 6 g
 Medulla Junci effusi *dengxincao* 3 g
 Radix Glycyrrhizae uralensis *gancao* 3 g

BAIHE GUJIN TANG 百合固金汤

Odvar s rostlinou Liliu na zpevnění kovu
 Bulbus Lilii *baihe* 15 g
 Tuber Ophiopogonis japonici *maimendong* 9 g
 Radix Scrophulariae ningpoensis *xuanshen* 9 g
 Radix Rehmanniae glutinosae *shengdihuang* 9 g
 Radix Rehmanniae glutinosae preparata *shudihuang* 9 g
 Radix Angelicae sinensis *danggui* 6 g
 Radix Paeoniae lactiflorae *baishao* 9 g
 Radix Platycodi grandiflori *jiegeng* 6 g
 Bulbus Fritillariae cirrhosae *chuanbeimu* 6 g
 Radix Glycyrrhizae uralensis *gancao* 3 g

BAIHUTANG 白虎汤

Odvar bílého tygra
 Gypsum Fibrosum *shigao* 30 g
 Radix Anemarrhenae asphodeloidis *zhimu* 9 g
 Radix Glycyrrhizae uralensis preparata *zhigancao* 3 g
 Nelepkavá rýže *jingmi* 9 g

BAITOUWENG TANG 白头翁汤

Odvar s rostlinou Pulsatilla
 Radix Pulsatillae chinensis *baitouweng* 6 g
 Rhizoma Coptidis *huanglian* 9 g
 Cortex Phellodendri *huangbo* 9 g
 Cortex Fraxini *qinpi* 9 g

BANXIA HOUPO TANG 半夏厚朴汤

Odvar s rostlinami Pinellia a Magnolia
 Rhizoma Pinelliae ternatae *banxia* 12 g
 Cortex Magnoliae officinalis *houpo* 9 g
 Folium Perillae frutescentis *zisuye* 6 g
 Sclerotium Poriae cocos *fuling* 12 g
 Rhizoma Zingiberis officinalis recens *shengjiang* 9 g

BANXIATANG 半夏汤

Odvar s rostlinou Pinellia
 Rhizoma Pinelliae ternatae *banxia* 12 g
 Rhizoma Zingiberis officinalis recens *shengjiang* 3 plátky
 Radix Platycodi grandiflori *jiegeng* 3 g
 Fructus Evodiae rutaecarpae *wuzhuyu* 3 g
 Radix Peucedani *qianghu* 6 g
 Carapax Amydae sinensis *biejia* 9 g
 Fructus Citri aurantii immaturus *zhishi* 6 g
 Radix Ginseng *renshen* 9 g
 Semen Arecae catechu *binglang* 6 semen

BAOHEWAN 保和丸

Pilulka na uchování harmonie
 Fructus Crataegi *shanzha* 9 g
 Massa Fermentata medicinalis *shenqu* 9 g
 Semen Raphani sativi *laifuzi* 6 g
 Pericarpium Citri reticulatae *chenpi* 6 g
 Rhizoma Pinelliae ternatae *banxia* 9 g
 Sclerotium Poriae cocos *fuling* 9 g
 Fructus Forsythiae suspensae *lianqiao* 3 g

BAOYINJIAN 保阴煎

Odvar na ochranu jin
 Radix Rehmanniae glutinosae *shengdihuang* 24 g
 Radix Rehmanniae glutinosae preparata *shudihuang* 15 g
 Radix Paeoniae lactiflorae *baishao* 12 g
 Radix Dioscoreae oppositae *shanyao* 12 g
 Radix Scutellariae baicalensis *huangqin* 9 g
 Cortex Phellodendri *huangbo* 9 g
 Radix Dipsaci asperi *xudian* 6 g
 Radix Glycyrrhizae uralensis *gancao* 3 g

Dodatek 3

HISTORIE DIAGNOSTIKY V ČÍNSKÉ MEDICÍNĚ

Tento dodatek (adaptovaný z Praktické diagnostiky v čínské medicíně od Deng Tietaa 1988, *Shiyong zhongyi zhenduanxue*, Shanghai Science Publishing House, Šanghaj) poskytuje stručný historický přehled vývoje diagnostiky v čínské medicíně.¹ Rozeberu tyto historické aspekty diagnostiky:

- diagnostiku podle pulzu,
- diagnostiku podle drah,
- diagnostiku podle jazyka.

DIAGNOSTIKA PODLE PULZU

Diagnostika podle pulzu je v čínské medicíně mimořádně důležitou diagnostickou metodou. Jedná se o neuvěřitelně sofistikovaný a přesný diagnostický nástroj, který prošel průřezem historickým vývojem již od dynastie Čou (11. století až 771 př. n. l.).

Diagnostika podle pulzu v dávných dobách

Stále není jisté, kdy byl pulz poprvé označen za diagnostický nástroj. Někteří badatelé se domnívají, že diagnostika podle pulzu byla praktikována již v dynastii Čou (11. století až 771 př. n. l.). V prastaré knize nazvané *Obřady dynastie Čou* se v kapitole nadepsané Lékařské záležitosti praví: „*Pacientova prognóza se určuje podle pěti druhů čchi, pěti druhů zvuku a pěti druhů barev; přihlíží se také ke změnám devíti otvorů a pulzování devíti vnitřních orgánů.*“ Někteří historici interpretují výraz „přihlédnutí k pulzování“ ve významu nahmatání pulzu.

Bian Que

Historik Sima Qian píše ve své knize *Historické záznamy (Shiji)* o dávném lékaři jménem Bian Que jako o nejstarším odborníkovi na diagnostiku podle pulzu. Tento pohled je podpořen i v dalších textech. Například Hanfei z období Válčících států (476–221 př. n. l.) tvrdí něco podobného ve své knize *Práce Hanfeie (Hanfeizi)*. V knize *Práce prince Huainan (Huainanzi)* od Liu An se praví, že Bian Que dokázal diagnostikovat nemoci odebráním pulzu.

Bian Que, známý také jako Qin Yueren, žil v 5. století př. n. l. během přechodu mezi Jarním a Podzimním obdobím v období Válčících států. Byl ve své době velmi známým praktikujícím lékařem, který hodně cestoval a stal se odborníkem na vnitřní lékařství, chirurgii, gynekologii, pediatrii a nemoci starých lidí.

Texty Mawangdui

Diagnostikou podle pulzu se zabývají tři texty vynešené na světlo z hrobky Mawangdui: *Metody odebrání pulzu (Maifa)*, *Fatální příznaky jinového a jangového pulzu (Yin-yangmai sihou)* a *Knihy moxování jedenácti drah nohou a rukou (Zu-bi shiyimai jiuqing)*. Tato tři klasická díla byla vykopána z hrobky č. 3 Mawangdui, a přestože byla napsána anonymně, víme, že předcházejí *Vnitřní knize Žlutého císaře (Huangdi neijing)*.

Ve *Fatálních příznacích jinového a jangového pulzu* a *Knize moxování jedenácti drah nohou a rukou* se rozebírá význam pulzu při stanovení prognózy. V *Knize moxování jedenácti drah nohou a rukou* se například píše, že pokud je pulz narušený v důsledku nemoci tří jin, hrozí smrt nejdéle do deseti dnů; pokud je rytmus pulzu na dotek jako tři lidé drtící zrní, hrozí smrt nejdéle do tří dnů; pokud je pulz na dotek takový, jako bývá hned po jídle, hrozí smrt nejdéle do tří dnů. Pulz popsany na dotek jako „tři lidé drtící zrní“ by mohl být

Slovníček čínských pojmů

VŠEOBECNÉ

<i>Bakuo</i> 八廓	Osm obvodů
<i>Couli</i> 膝里	Prostory a struktury (rovněž prostor mezi kůží a svaly)
<i>Cun</i> 寸	<i>Cun</i> (měrná jednotka v akupunktúře)
<i>Dantian</i> 丹田	Rumělkové pole
<i>Fenrou</i> 分肉	Tuk a svaly
<i>Fu</i> 膚	Povrchová vrstva kůže
<i>Gao</i> 膏	Tuková tkáň
<i>Ge</i> 革	Hluboká vrstva kůže
<i>Huang</i> 育	Membrány
<i>Ji</i> 肌	Podkožní svaly
<i>Jin</i> 筋	Šlachy
<i>Rou</i> 肉	Svaly neboli maso
<i>Shaofu</i> 少腹	Postranní oblasti podbřišku
<i>Wu lun</i> 五轮	Pět koleček
<i>Xiang</i> 象	Obraz
<i>Xiaofu</i> 小腹	Středová oblast podbřišku
<i>Xinxia</i> 心下	Oblast pod mečovitým výběžkem kosti hrudní
<i>Xuli</i> 虚里	Velká spojnice dráhy žaludku (projevující se v pulzaci srdečního hrotu)
<i>Xuanfu</i> 玄府	Póry (včetně mazových žláz)
<i>Zongjin</i> 宗筋	Původní svaly (také ve významu penis)

SYMPTOMY A PŘÍZNAKY

<i>Ban</i> 斑	Skvrna (v diagnostice podle jazyka červené skvrny)
<i>Banshen bu sui</i> 半身不遂	Hemiplegie
<i>Ben</i> 本	Kořen
<i>Biyuan</i> 鼻渊	Nosní ložisko (zánět vedlejších nosních dutin)
<i>Biao</i> 标	Projev
<i>Caoza</i> 嘈杂	Hlodavý hlad
<i>Chuan</i> 喘	Dušnost
<i>Daohan</i> 盗汗	Noční pocení
<i>Dian</i> 点	Červené tečky (na jazyku)
<i>Duanqi</i> 短气	Krátký dech
<i>Duoqi</i> 夺气	Vyloupení čchi (velmi slabý hlas s přerušovanou řečí)
<i>Exin</i> 恶心	Nevolnost
<i>Fan wei</i> 反胃	Návrat polknuté potravy
<i>Fanzao</i> 烦燥	Duševní neklid
<i>Fengtuan</i> 风团	Pupen
<i>Fengyinzhen</i> 风隐疹	Větrná skrytá vyrážka (kopřivka)
<i>Fengzhen</i> 风疹	Větrná vyrážka (zarděnky)
<i>Fu</i> 膚	Plísňovitý
<i>Gan'ou</i> 干呕	Krátké a tiché dávení
<i>Han-re wang lai</i> 寒热往来	Střídání zimnice a horečky

Diagnostika v čínské medicíně

Obsáhlý průvodce

Tato významná nová kniha, kterou napsal světoznámý autor a učitel Giovanni Maciocia, je všeobsažným, snadno přístupným a bohatě ilustrovaným průvodcem diagnostikou v čínské medicíně. Klade důraz na problémy a symptomy „skutečného světa“ a přitom staví praxi nad teorii. Diagnostika pozorováním je podrobně rozebrána na úrovni dosud v západních učebnicích čínské diagnostiky nevídané, jako pomůcka je přidána řada kreseb a fotografií. Diagnostika dotazováním je vždy pojednána z hlediska západních pacientů a je doplněna řadou kazuistik z autorovy vlastní klinické praxe. Kniha provede studenty i praktiky od základů diagnostiky až po její vytříbenější úrovně.

Mezi nejzajímavější prvky patří:

- důsledné rozebrání čínské diagnostiky vycházející z čínských textů, avšak na základě klinického porozumění západním pacientům,
- nebývalá hloubka informací, které jsou pečlivě propojeny křížovými odkazy,
- všechny příznaky a symptomy, jakkoliv nepatrné, s nimiž se může moderní pacient dostavit do ordinace,
- klinické zkušenosti a vědomosti předního představitele v oblasti čínské medicíny,
- jasné nastínění možností při rozhodování v klíčových situacích, které čtenářům pomůže v těch nejnáročnějších klinických případech,
- logické uspořádání usnadňující čtenářům rychlé nalezení informací, které v klinických situacích potřebují,
- bohatě ilustrovaná pomůcka pro praktiky i studenty včetně 25 stránek barevných fotografií.

O autorovi

Giovanni Maciocia je jedním z nejznámějších a nejrespektovanějších západních praktiků a učitelů s mnohaletými odbornými zkušenostmi v současné době. Má svou vlastní praxi v Anglii a přednáší po Evropě a v USA.

Giovanni Maciocia je již 16 let jediným autorem v oblasti východní medicíny, jehož knihy se staly nezbytnými pro studium i praxi pro celou jednu západní generaci. Tato dlouho očekávaná obsáhlá kniha o diagnostice a rozlišování symptomů dále rozšiřuje jeho pozoruhodné dílo a nebude se bez ní chtít obejít žádný student ani praktik.

Peter Deadman

Journal of Chinese Medicine

Maciociova *Diagnostika v čínské medicíně* je nenahraditelným nástrojem pro interpretaci symptomů a příznaků. Je prvním textem, který praktikovi pomáhá pochopit význam symptomů a příznaků a přitom usnadňuje strategii diagnostiky a léčby a vnáší do ní více logiky.

Dr. Carlo Maria Giovanardi

President, Italian Federation of Acupuncture Societies

Maciociova nová kniha o diagnostice brilantně vyplňuje mezeru v existující literatuře. Vypadá sice encyklopedicky, přesto je ale překvapivě užitečná v každodenní praxi. Tato kniha pevně stojí na základech čínské medicíny a přitom je čtenářův průvodcem v aplikaci principů tradiční diagnostiky u současných západních pacientů. Lékaři-akupunkturisté u knihy zvláště ocení snadný přístup ke zjišťování významu symptomů a příznaků, s nimiž se setkávají ve své klinické praxi. Jedná se o mimořádně dobrou knihu.

Joseph M. Helms, M.D.

Founding President, American Academy of Medical Acupuncture

Giovanni Maciocia neustále přináší Západu precizní znalosti z oblasti východní medicíny podané skutečně srozumitelnou formou. V této své nové práci pokračuje, jakožto učitel i praktik, v jedinečné tradici výuky i psaní, jež přináší bezprostřední praktické informace s přímou klinickou aplikací a současně s nimi i teoretický vhled a moudrost, které člověka nutí uvažovat a přemýšlet o východní tradici a vidět ji z nových úhlů pohledu. To je neocenitelným přínosem k něčemu, co lze popsat jedinečně jako neutuchající „Maciociovo poslání“.

Ted Kaptchuk, OMD

Assistant Professor of Medicine Harvard Medical School

Původně vydáno jako
**Diagnosis in Chinese
Medicine.**

Tento překlad je vydán na
základě smlouvy s Elsevier.

www.anag.cz

ANAG[®]
ANDRAGOGOS
AGENCY